

Piirkondade konkurentsivõime tugevdamise Valga maakonna TEGEVUSKAVA

TEGEVUSTE¹ PRIORITEETSUS TULENEVALT MAAKONNA ARENGUKAVAST

(põhjendada, miks on maakonna
jaoks üks tegevus prioriteetsem kui
teine)

[Arengustrateegia „Valgamaa 2020“](#) koostamisel on arvestatud, et ajalooliselt on Valgamaal välja kujunenud kolm tugevat tõmbekeskust: Valga, Tõrva ja Otepää. Ka piirkondade konkurentsivõime tugevdamise maakondliku tegevuskava koostamisel on lähtutud kolme keskuse põhimõttest, et aidata investeringute abil kaasa maakonna terviklikule ja tasakaalustatud arengule. Valgamaa PKT tegevuskava pingerida on kinnitatud Valgamaa Omavalitsuse Liidu üldkoosoleku otsusega, arvestades maakonna arengustrateegias välja toodud kitsaskohti ja eelistusi ning PKT tegevuskavva arvatud arenduste elluviijate finantsvõimekust projekte realiseerida.

2014. aastal läbi viidud Valgamaa ettevõtlusuuringu tulemustest nähtub, et tegutsevad ettevõtjad peavad Valgamaa ettevõtluskeskkonna arendamisel eeskätt vajalikuks kolme valdkonna arendamist. Nendeks on: tööstuslik tootmine; transport ja turism. Turism ja tööstuslik tootmine toodi uuringus välja ka maakonna olulisemate eelisarendatavate ettevõtlusvaldkondadena.

Samast uuringust selgus, et Valgamaa tegutsevad ettevõtjad ei tunne teravat vajadust uute ettevõtlusalade järele, küll aga on 20%-l küsitletutest laienemisplaanid. Ettevõtlusaladele parema juurdepääsu tagamine loob ka uutele investoritele võimaluse ettevõtlusega alustamiseks ning samas aitab parandada praegu tegutsevate ettevõtete tingimusi, mis on oluline töökohtade säilitamise ning ettevõtete laienemise sh uute töökohtade tekke mõttes.

Maakonna arengustrateegias on oluliste kitsaskohtadena toodud välja madal tööhõive ja vähe töökohti kõrge lisandväärtusega sektorites, samuti asjaolu, et ettevõtluse investeringuteks vajalik infrastruktuur on ebapiisavalt

¹ Toetust taotletakse järgmistele tegevustele:

- 1) sihtkoha eripära rõhutavate terviklike turismitoodete ja -atraktsioonide arendamine ning sihtkoha kui võrgustiku arendamine;
- 2) ettevõtluse seisukohast olulise avaliku tugitaristu kaasajastamine ja selle loomine olemasolevate või uute tööstus- ja ettevõtlusalade juurde;
- 3) inkubatsiooni- ja tootearendusvõimaluste väljaarendamine;
- 4) linnakeskuse avaliku ruumi, sealhulgas linnasüdamed ja väljakud, kaasajastamine ettevõtlusele atraktiivsemaks muutmiseks;
- 5) keskuste ja tagamaa vaheliste ühenduste, sealhulgas ühistransport ning jalg- ja jalgrattatee, arendamine.

välja arendatud.

Turism on arengustrateegia „Valgamaa 2020“ järgi üheks meie maakonna eelisarendatavaks piirkonnaspetsiifiliseks kasvuvaldkonnaks, kuna see on tihedalt seotud teiste majandussektoritega ning loob rohkesti töökohti. Turismi arendamisel on arengutakistusteks sesoonsus ja külastajate arvu kõikumine, ääremaadel lisaks ka madal atraktiivsus ja kasum erainvesteeringute kaasamiseks. Seega on turismi arendamine oluline piirkonna atraktiivsuse tõstmiseks ja hoidmiseks, mis tagab piirkonnas ka muu ettevõtluse, töökohtade ja töötajate olemasolu.

Valgamaa kolmest turismipiirkonnast (Otepää, Tõrva-Helme ning Valga) on kõige tuntum, nii Eesti-siseselt kui ka rahvusvaheliselt, on Otepää piirkond, mis on tuntud eelkõige spordi- ja aktiivse puhkuse sihtkohana. Samuti muutub iga aastaga populaarsemaks ja tuntumaks rahvusvaheline militaarjaloo festival Valgas, mida SA Valga Isamaalise Kasvatuse Püsiekspositsioon (VIKP) korraldas käesoleval aastal juba seitsmendat korda. Siiski on Valgamaal suur puudus turismiattraksioonidest, mis oleksid aastaringelt avatud, ilmastikust sõltumatud ning pakuksid huvi erinevas vanuses inimestele erinevatest sihtriikidest.

Maakonna arengustrateegia eesmärgi „Maakonna eripära arvestav (nutikas) piirkondlik spetsialiseerumine ja lisandväärtuse kasv ettevõtluses“ saavutamist nähakse ette läbi meetme „Tootearendus ja koostöö lisandväärtuse suurendamiseks ja hooajalisuse vähendamiseks turismi valdkonnas“. Meetme elluviimist on planeeritud läbi PKT tegevuskavva arvatud turismiprojektide arenduste (Sangaste loss, Mulgi külastuskeskus, Valga Isamaalise Kasvatuse Püsiekspositsioon e militaarteemapark, Tehvandi spordikeskus).

Käesoleva PKT tegevuskava arendatavate objektide pingereas on esimesteks paigutatud Sangaste mõisakompleksi arendamine ja Mulgi külastuskeskuse loomine. Nende objektide eelisarendamine on Valgamaa prioriteetide reas põhjendatud, kuna Sangaste loss on saavutanud tänu Sangaste rukkile kuulsuse nii siseriiklikul kui ka rahvusvahelisel tasandil ning Mulgi kultuur on juba praegugi atraktiivne.

Prioriteetide tabelis on kolmandale kohale seatud Valga militaarteemapargi arendamine, kuna militaarfestivali rahvusvaheline tuntus on loonud eeldused selleks, et erinevad sihtgrupid (pereturism, sporditurism, aktiivse puhkuse ning ajaloo- ja militaarturism) külastaksid objekti aastaringelt ning leiaksid meelepärase tegevuse.

Maakonna arengustrateegia üheks peamiseks eesmärgiks on seatud paranenud töövõimalused ja tööjõu

kättesaadavus. Eesmärgi saavutamiseks on nähtud ette mitmeid meetmeid. Meetme „Ettevõtete konkurentsivõime tõstmise suurema lisandväärtuse saavutamiseks ettevõtluses“ tegevustena nähakse ette Valga ja Tõrva linnakeskuste avaliku ruumi kaasajastamist ettevõtlusele atraktiivsemaks muutmise eesmärgil. Samuti olemasolevate, kuid kaasaegsel tasemel välja arendamata ettevõtlusalade korrastamist. Välja on toodud, et Valga linna puhul on vajalik rekonstrueerida tööstusaladele juurdepääsuid ning ühendada need transiidikoridoriks.

Linnakeskuse avaliku ruumi projekte on tegevuskavva arvatud kaks: Valga ja Tõrva. Valga linna arendus on seatud pingereas ettepoole (neljandaks) eelkõige seetõttu, et tegemist on maakonnakeskusega, mis koos kaksiklinna Valkaga moodustab ca 20 000 elanikuga linna, mis on suur linn nii Eesti kui ka Läti mõttes. Valga eelistamine tuleneb ka sellest, et nii Eestisse saabujad kui siit lahkujad läbivad Valga – seega on tegemist Eesti visiitkaardiga. Arvestades, et osa Valga linnakeskuse planeeritavatest tegevustest plaanitakse ellu viia koos Valka linnaga Eesti-Läti programmi raames, saab kaksiklinna linnasüda põhjaliku ja tervikliku uuenduskuuri. Korrastatud avalik linnaruum on eelduseks maakonnakeskuse tuntuse ja atraktiivsuse tagamiseks nii elanike, ettevõtjate, turistide kui ka investorite seisukohast, mis lõppkokkuvõttes avaldab positiivset mõju majandusaktiivsuse (tööhõive ja ettevõtlusaktiivsuse) tõusule.

Tõrva linna keskväljaku rekonstrueerimine (pingereas viies) on oluline, et muuta linna avalik ruum ettevõtlusele atraktiivsemaks. Kuna Tõrva näol on samuti tegemist transiitlinnaga, siis on antud projekti mõju suuresti suunatud ka turismi arendamisele.

Pingereas kuuendale kohal on Tehvandi halli e Tehvandi Arena rajamine. Tehvandi spordikeskuse näol on tegemist maailmatasemel keskuse ja tugeva turismitootega. Selleks, et keskus saaks edasi areneda ja mitmekesistada oma otstarvet, on vajalik rajada uus hall, mis lahendab mitmeid keskuse kitsaskohti ning elavdab külastusobjekti aastaringset kasutust ja külastatavust.

Tegevuskava pingerea seitsmendal kohal on Valga linna tööstus- ja ettevõtlusalade taristu kaasajastamine. Tööstusalad on maakonnas koondunud peamiselt Valga, Otepää, ja Tõrva piirkonda. Maakonna arengustrateegia koostamise käigus maakonna kolmes arengupiirkonnas läbi viidud arutelude ja intervjuude käigus tuvastati olemasolevate tööstusaladega seonduvalt kitsaskohti nii Tõrvas kui Valgas. Kuna Tõrva endise KEKi territooriumi tööstusala vajalikud parendused on suhteliselt väikesemahulised, siis on arvatud PKT tegevuskavva Valga linna tööstusalad, kuna nendele juurdepääsud on väga halvas seisukorras ning vajavad suuremahulisi investeeringuid. Valgas on veel kasutuses mitteolevaid endisi militaar- ja tööstusobjekte, mis rikuvad nii linnapilti

kui vähendavad oluliselt kinnisvara väärtust kogu piirkonnas. Tööstusalade käivitamisel ja arendamisel on juba tekkimas uusi ettevõtteid ning olemasolevate laiendusi tingimusel, et linn teeb korda avaliku infrastruktuuri ja tagab juurdepääsu tööstusaladelt suurematele maanteedele. Valga piirkonnas on ka tugev vajadus ettevõtluse tugiteenustele ja innovatsiooni tõstmise järele – endised allhankefirmad soovivad liikuda väärtusahelas edasi, tegeleda tootearendusega ning kasvatada eksporti.

/suurendada lahter vastavalt vajadusele/

ARENDAV OBJEKT / TEGEVUSTE KOMPLEKS (edaspidi arendatav objekt)	TOETATAVAD TEGEVUSED (tabelisse märkida ainult number: 1 – turism, 2 – tööstusalad, 3 – inkubaatorid ja tootearendused; 4 – linnakeskuse avalik ruum; 5 – ühendused)	ORIENTEERUV MAKSUMUS (kogumaksumus ning toetuse vajaduse maht)	TEGEVUSTE VÄLJUNDINDIKAATORID		
			Turismi, ettevõtluskeskkonna (tööstusalad, inkubaatorid ja tootearendused) ja linnaruumi projektide puhul		Ühendusvõimaluste arenduste puhul
			Arenduse tulemusel loodud töökohtade arv (sh lisandväärtusega töökohtade arv)	Mitterahalist abi saavate ettevõtete arv ²	Lahendatud toimepiirkondade ühendusvõimaluste kitsaskohtade arv
Sangaste mõisakompleksi arendamine pereturismi keskuseks.	1	3 mln eurot, millest toetus 2 mln eurot	30	15	
Mulgi külastuskeskuse rajamine Sooglemäele	1	2 mln eurot, millest toetus 1,72 mln €	Külastuskeskuses: 9-10, sh kõrgema lisandväärtusega kohad 4-5. Kaudsete töökohtade arvuks võib prognoosida aasta jooksul pärast projekti lõppemist ca 20, neist kõrgema lisandväärtusega ca 10.	20	
Valga militaarteemapark ehk Valga Isamaalise Kasvatuse Püsiekspositsiooni teemapargi projekti koostamine ja projektijärgne	1	1,5 mln eurot sh toetus 1 mln eurot	20	15	

väljaarendamine					
Valga linna 8. kvartali rekonstrueerimine esinduslikuks linnaruumiks	4	2 mln eurot, sh toetus 1,5 mln eurot	50	30	
Tõrva keskväljak (sh linnaruumi teised projekti osad)	4	1,6 mln €, millest toetus 1,2 mln eurot	30	20	
Tehvandi hall (Tehvandi Arena)	1	4,53 mln eurot, sh toetus 1 mln eurot	15	15	
Valga linna tööstus- ja ettevõtlusalade avaliku tugitaristu kaasajastamine	2	1,7 mln eurot, sh toetus 1 mln eurot	200	70	

/lisada read vastavalt vajadusele/

² Mitterahalist abi (otsetõlge inglise keelest: *non-financial aid*) saavate ettevõtete all on mõeldud toetusest nii otseseid kui ka kaudseid kasusaajaid. Tegemist on indikaatoriga, mille väärtus esitatakse Euroopa Komisjonile rakenduskava mitme meetme pealt ühiselt ja seetõttu on oluline ühine Euroopa Komisjoni poolt aktsepteeritud nimetus.

Indikaatori „mitterahalist abi saavad ettevõtted“ andmeid kogutakse kahesuguste ettevõtete kohta:

- 1) mitterahalist abi saavateks ettevõteteks loetakse need ettevõtted, kes juba tegutsevad ettevõtlus- ja tööstusalal, turismipiirkonnas või linnakeskuse avalikus ruumis ning saavad kasu toetusega paranenud tingimustest (kasu saavad ettevõtted);
- 2) mitterahalist abi saavateks ettevõteteks loetakse ka need ettevõtted, kel on potentsiaalne huvi pärast toetuse abil tingimuste paranemist asuda ettevõtlus- ja tööstusalale, turismipiirkonda või linnakeskuse avalikku ruumi (potentsiaalselt kasu saavad ettevõtted).

INFORMATSIOON ARENDATAVA OBJEKTI KOHTA

ARENDATAV OBJEKT³

SANGASTE MÕISAKOMPLEKSI ARENDAMINE PERETURISMI KESKUSEKS

ARENDATAVA OBJEKTI KIRJELDUS

Arendatava objekti planeeritavad kulud	Projekti käigus planeeritavad tegevused 1. Sangaste mõisa kahe ajaloolise hoone rekonstrueerimine koos kommunikatsioonide rajamisega. 1.1. Projekteerimine hoonete ja ümbruse renoveerimiseks (eelprojekt ja põhiprojekt) - 98 000 eurot 1.2. Finantskava koostamine ja äriplaan. Teema-kontseptsiooni väljatöötamine - 50 000 eurot 1.3. Hoonete ja õueala väljaehitamine/restaureerimine ning sisustamine - 2 552 000 eurot. 1.4. Ekspositsiooniplaani loomine ja ekspositsioonid - 300 000 eurot. Kokku eeldatava maksumus: 3 000 000 eurot.
Arendatava objekti sotsiaal-majandusliku mõju ulatus	Projekti sisuks on Sangaste mõisa kui Valgamaa ühe olulisema külastusobjekti rekonstrueerimine mitmekülgseks pereturismi keskuseks, millega täiendatakse olemasolevat turismitoodet, et Sangaste lossikompleksist kujuneks veelgi põnevam aastaringselt kasutatav ja ilmastikust sõltumatu põnev atraktsioon. Plaanis on rekonstrueerida kaks praegu kasutusest väljas olevat ajaloolist hoonet (ringtall ja tall-tõllakuur) koos vajalike kommunikatsioonidega. Eripärane arhitektuur võimaldab luua ühe ainulaadseima ja omapäraseima turismiobjekti kogu Eestis. Tegemist saab olema mõisaajastu avastuskeskusega „Avasta ja imesta“. Rekonstrueeritavatesse hoonetesse rajatakse ekspositsioonide ruumid sh ruumid erinevate töötubade jms läbiviimiseks ning neid teenindavad ruumid. Kavas on töötada välja nii püsi- kui ka mobiilsed ekspositsioonid krahv Bergi innovatsiooni ja rukki teemadel koostöös AHHA keskusega; kujundada ühisturunduse Rukkiküla keskus ning ühendada Sangaste mõisakompleks koos Maaeluministeriumiga Rukkitee ja Rahurukki projekti. Ekspositsioone ja näitusi täiendavad temaatilised töötoad, mille väljaarendamisel tehakse koostööd nii

³ Iga arendatava objekti kohta täidetakse eraldi tabel

eelnimetatud koostööpartneritega kui ka Polli teadmispõhiste tervise- ja loodustoodete kompetentsikeskusega (näiteks kuidas saab taimest näokreem jms).

Käesolevale tegevuskavale on lisatud skeem, mis selgitab mõisakompleksi arengu- ja rahastamisplaane (vt Lisa 1 „Sangaste hoonete asukohaskeem“):

Hoone nr 1. Ringtall (keskuse põhikorpus). Alumisele korrusele rajatakse ekspositsioonisaalid, ülemisele aga teenindusruumid, töötoad jms. Planeeritud rahastada PKT vahenditest.

Hoone nr 2. Tall-tõllakuur (külustuskeskuse korpus II) ehk leiva/rukkimaja, plaanis rajada PKT vahenditest ekspositsiooniruumid ja töötoad.

Hoone nr 3. Ait-kuivati: planeeritud termide ja vesiprotseduuride jaoks (korpus I) ning lisamajutuskohtadeks. Planeeritud rajada erakapitali toel ja otsitakse ka muid EL teemakohaseid rahastamisvõimalusi.

Hoone nr 4. Veetorn, korpus II saunade, termide jms jaoks (nn basseinitorn). Planeeritud rajada erakapitali toel või rahastada muudest EL teemakohastest projektidest.

Hoone nr 5. Olemasolev katlamaja (kütab lossi-peahoone). Muinsuskaitse poolt soovitatud likvideerida kui ansambliasse ajalooliselt mittekuuluv ja -sobiv objekt siis, kui tekivad alternatiivsed võimalused. Katlamaja on käesoleval ajal kasutuses.

Hoone nr 6: Sangaste loss (Sangaste mõisa peahoone), kasutuses olulise turismiobjektina, majutamisel, toitlustamisel ja ürituste korraldamisel. On varasemalt saanud rahastust erinevatest fondidest. PKT vahenditest investeringuid ei planeerita.

Hoone nr 7. Moonakamaja lossi kõrval. Kuulub erakapitalile (krahv Bergi järeltulijad) ning on restaureerimisel perekonna muuseumiks.

Erakapitali toel ja/või muudest teemakohastest fondide toel rekonstrueeritavatesse hoonetesse on plaanis luua ka täiendavaid teenuseid nagu näiteks: massaaž, juuksur, kohaliku toidu müügipunkt jms.

Sangaste Vallavalitsus koostöös Puka ja Palupera valdadega kavatseb keskuse tööd ja opereerimist koordineerida ja piirkonna huvides arendada. Taolise keskuse ehitus maaoludes ning arvestades muinsuskaitsealusele hoonele ja -alale seatud tingimusi ei ole ilma toetuseta majanduslikult atraktiivne ning eraettevõtja ei ehitaks seda liiga pika tasuvusaja tõttu. Eeltoodu tõttu on investeringud hoonete ehitusse tavapärasest oluliselt suuremad ja eritingimustega. Sobivaimat kohta taolise keskuse jaoks piirkonnas pole (toimiv turismikeskus SA Sangaste lossi näol ning ainulaadne miljöö Sangaste mõisa ja parkide näol).

	<p>Sangaste on Eesti rukki sünnikoht ja ajalooliselt suure tähendusega mõis ka maailma mastaabis. 2015. aastal täitus 140 aastat Sangaste rukki aretamisest. Sangaste mõis on erinevates arengukavades (muinsuskaitse jne) tunnustatud piirkonna olulisemaks ajalooliseks objektiks, millele uute funktsioonide andmist peetakse väga tähtsaks. Taolise keskuse rajamine elavdab ettevõtlust oluliselt laiemas piirkonnas ja loob töökohti nii otse kui ka kaude.</p> <p>Lisanduvate töökohtade prognoos Sangastes lähtub sellest, et piirkonda lisandub oluliselt turiste, kelle teenindamiseks vajatakse lisatööjõudu (toitlustajaid, teenindajaid, turundajaid jt). Eeldame, et praegu tegutsevad väikeettevõtjad laiendavad paremate müügivõimaluste tõttu oma tootmist ja palkavad lisatööjõudu ning piirkonda rajatakse ka uusi majutusasutusi või laiendatakse olemasolevaid. Eesmärgiks on pakkuda vähemalt Valgamaa keskmist palka ka madalamas palgakategoorias.</p> <p>Sangaste mõisa külastatavus on olnud aastaid jälgitav ning turistide voog ning selle trendid ja koosseis nende andmete alusel prognoositav ja planeeritav. Suure osa Sangaste lossi klientidest moodustavad, üha kasvava siseturistide hulga kõrval, välituristid. Tahe ongi mõlema grupi vooge suurendada pakutavate teenuste ringi laiendamise ja uuendamisega. Puudus on taolisest aastaringselt avatud ja ilmastikust sõltumatust keskusest ka nii terve maakonna kui ka Otepää piirkonna vajadusi silmas pidades. Sangaste mõis on selleks ideaalne asukoht ajalugu, arhitektuuri, looduslikku keskkonda, logistilist asukohta ja traditsioone ning juba eelnevat tuntust silmas pidades. Sangaste mõisa projekti-idee väljatöötamisel on eeldatud, et mõisakompleksi kujunemisel atraktiivseks pereturismi keskuseks on ka erasektor valmis tegema omapoolseid investeeringuid.</p>
<p>Eeldatav tegevustes osalejate ring</p>	<p>Sangaste Vallavalitsus Puka Vallavalitsus Palupera Vallavalitsus SA Sangaste loss MTÜ Eesti Rukki Selts Eesti Põllumajandusmuuseum MTÜ Sangaste Rukkiküla Teaduskeskus AHHA Maaülikool (Polli) Ettevõtjad</p>
<p>Eeldatavad väljundid ja oodatav tulemus⁴</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Renoveeritud on kaks ilusat ajaloolist hoonet, mis saavad uue rakenduse. 2. Tekkinud on oluline pereturismi keskus piirkonnas. 3. Ehitatud ja sisustatud on Lõuna-Eesti üks omanäolisemaid temaatilisi turismikeskusi. 4. Tekkinud on vähemalt 30 uut töökohta otse + kaude. 5. Kolm valda on projekti abiga loonud reaalse koostöö tulemusel uued töökohad piirkonda.

⁴ Näiteks maja on valmis, piirkonna ettevõtjate tulu on kasvanud, lisandunud on uusi töökohti (sh lisandväärtusega töökohti) jne.

	<p>6. Keskus on katalüsaatoriks uute äriideede tekkel ja ettevõtete loomisel.</p> <p>7. Ajalooline Sangaste mõisakompleks on suuremas osas taaskasutuses.</p>
<p>Valmisolek tegevuste elluviimiseks⁵</p>	<p>Sangaste Vallavalitsus on teinud järgmiseid eeltöid:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Koostatud on ala detailplaneering. 2. Koostatud on muinsuskaitse eritingimused. 3. Koostatud on eelprojekt ja esialgne finantsanalüüs. 4. Koostamisel on ekspositsioonikava ja kontseptsioonikava. <p>Ideed on tutvustatud kõikidele Valgamaa omavalitsuste juhtidele ja naabritele Võrumaalt (kelle hulgas on võimalikke projektis osalejaid projekti positiivse rahastamisotsuse korral).</p> <p><u>Sangaste valla arengukava 2015-2021</u> IV pt „Strateegia“: peaeesmärgiks on edasi arendada valla ettevõtjate koostöövõrgustiku Sangaste Rukkiküla tegevust, mille läbi paraneb valla ettevõtluskeskkond. Sangaste lossi turismiteenuste mitmekesistamine ning kujundamine Lõuna Eesti tuntumaks ja huvitavamaks turismiobjektiks. Turismi valdkonda ja Sangaste mõisakompleksi arendamist käsitletakse põhjalikult sama arengukava punktis 3.2. Projekti elluviimine on ette nähtud Sangaste valla arengukava lisa 1 „Tegevusplaanid 2015-2021“.</p> <p>Sangaste Vallavalitsuses on koos projektimeeskonnaga olemas vastav kompetents projektitaotluse koostamiseks ning projekti elluviimiseks. Sangaste Vallavalitsus on valmis panustama vastavalt projekti kogumaksumusele eeldatava omaosaluse summa.</p>

⁵ Kas eeltöid on tehtud, tasuvusanalüüs, kuivõrd vallad ja/või linnad on ise valmis panustama jne.

ARENDAV OBJEKT⁶

MULGI KÜLASTUSKESKUS

ARENDAVA OBJEKTI KIRJELDUS

Arendatava objekti planeeritavad kulud

Ettevalmistavad tegevused:

- Hoonete ja ekspositsiooni projekteerimine
- Riigihanke läbiviimine (projekteerimise hange)
- Ehitusprojekti ekspertiis ja ehituse hinnakalkulatsiooni koostamine

Investeeringud:

- Hoonete, kommunikatsioonide ja teede-platside rekonstrueerimine
- Ekspositsioonide rajamine ja hoonete sisustamine

Rekonstrueeritakse häärber, ait, tall, rehi ja alatare, et külastajatele oleks võimalik pakkuda terviklikku külastuselamust. Kompleksis saab olema ekspositsiooni osa, õppeklassid, ruumid ürituste läbiviimiseks, mulgi traditsioonide ja pärimusega tutvumiseks ning tegeluseks: toit-jook, käsitöö, vaimne pärand.

Välialadele rajatakse parkla, juurdepääsuteed, valgustus, haljastus.

Külastuskeskusesse on kavandatud muuhulgas ka hoone (praegune ait), kus peaksid tulevikus paiknema mulgi köök, kohaliku toodangu ja suveniiride pood ning pruulikoda. Tegemist on eraldiseisva hoonega ning selle väljaehitamine ja sisustamine on kavandatud anda erasektorile (vajadusel korraldatakse vastav konkurss). Seega, aidahoone, kuhu tulevad nõ erasektori poolt hallatavad teenused, rekonstrueeritakse ja sisustatakse erasektori vahenditega.

⁶ Iga arendatava objekti kohta täidetakse eraldi tabel

	<p>Muud kulud:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ehituse ja ekspositsiooni rajamise riigihangete läbiviimine - Omanikujärelevalve - Turundus- ja reklaamikulud (reklaam, ühisturunduse planeerimine, sotsiaalmeedia) <p>Planeeritud kulud kokku 2 miljonit eurot.</p>
<p>Arendatava objekti sotsiaal-majandusliku mõju ulatus</p>	<p>Mulgi külastuskeskus oleks esimene ja ainus kogu Mulgimaad ühendav sellelaadne kompleks, kus kõige erinevamal moel – aktiivselt osaledes, maitstes, kuulates, vaadates, saab osa mulgi kultuurist, pärandist ja traditsioonidest.</p> <p>Otsene mõjuala on piiritletud 10 omavalitsusega: Abja, Halliste, Helme, Hummuli, Karksi, Põdrala, Tarvastu ja Viljandi (vald) ning Mõisaküla ja Tõrva linn.</p> <p>Laiem mõjuala hõlmab läbi koostööpartnerite ka Sangaste-Otepää turismipiirkonda, Valga linna, Võrtsjärve piirkonda ja Viljandit.</p>
<p>Eeldatav tegevustes osalejate ring</p>	<p>Mulgi külastuskeskus saab areneda ja jätkusuutlik olla ainult koostöös piirkonna ettevõtjatega, teiste piirkonna arendajatega, omavalitsustega.</p> <p>Tegevuses osalevad (idee väljatöötamine, teenuste ja toodete arendamine, lisateenuste pakkumine, ühisturundus jne):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Valgamaa, Mulgimaa omavalitsused 2) Mulgimaa turismiettevõtjad (majutus, toitlustus, käsitöö, tootmine, loodusturism ja aktiivne puhkus, nt Taagepera loss, Torupilli talu, Pajumäe talu, Nava talu jpt) 3) Lõuna-Eestis ja Mulgimaa naabruses asuvad potentsiaalsed koostööpartnerid: Otepää turismipiirkonna arendajad, Sangaste loss, Rukkiküla, Võrtsjärve sihtasutus, Viljandi kultuuriakadeemia, Valga linn, Viljandi linn 4) Nõustajatena kaasatakse ka nt Ahhaa spetsialiste, rahvusliku käsitöö, keele, traditsioonide, toidukultuuri tundjaid
<p>Eeldatavad</p>	<p>Mulgimaal on käivitunud piirkonna jaoks äärmiselt oluline elavat mulgi kultuuri vahendav, õpetav ja tutvustav</p>

väljundid ja oodatav tulemus⁷	<p>külastuskeskus.</p> <p>Keskusesse luuakse hinnanguliselt 9-10 töökohta, sh nõ mulgi pere (peremees-perenaine, peretütar-perepoeg), lisaks sulased ja muud teenindajad, keda rakendatakse nt giididena, piletimüügil, koristusel, suuremate ürituste elluviimisel. Eeldatavalt on loodavatest töökohtadest 4-5 kõrgema lisandväärtusega, teiste töökohtade puhul eeldame vähemalt Valgamaa mediaanpalka. Kaudsete töökohtade arvuks võib prognoosida aasta jooksul pärast projekti lõppemist ca 20, neist kõrgema lisandväärtusega ca 10.</p> <p>Eeldame, et keskuse väljaarendamine toob järgmist kasu piirkonna turismiettevõtjatele:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ööbimiste arv kasvab - Kasvab välituristide osakaal (Lätist, Venemaalt, Saksamaalt) - Ettevõtjate käibed kasvavad - Väheneb hooajalisus - Luuakse uusi töökohti - Luuakse uusi teenuseid <p>Tervikuna paraneb Mulgimaa kui külastuskeskkonna maine ja tuntus.</p>
Valmisolek tegevuste elluviimiseks⁸	<p>Mulgi Külastuskeskuse väljaarendamine on seatud prioriteetseks tegevuseks järgmistes arengudokumentides:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) kõikides Valga-Mulgimaa arengukavades: Tõrva linna, Helme, Hummuli ja Põdrala valla arengukavas; 2) arengustrateegia „Valgamaa 2020“; 3) Turismistrateegia Mulgimaa 2020; 4) Mulgi Kultuuri Instituudi arengukava.

⁷ Näiteks maja on valmis, piirkonna ettevõtjate tulu on kasvanud, lisandunud on uusi töökohti (sh lisandväärtusega töökohti) jne.

⁸ Kas eeltöid on tehtud, tasuvusanalüüs, kuivõrd vallad ja/või linnad on ise valmis panustama jne.

Samuti on olemas üle-Mulgimaaline kokkulepe, et ühtne Mulgimaa külastuskeskus rajatakse endisesse Helme kihelkonda, praegusesse Helme valda, Sooglemäe tallu.

Kaasatud on konsultant projekti teostatavus-tasuvusanalüüsi koostamiseks.

Arendamiseks vajalik kinnistu ja hooned kuuluvad Mulgi Kultuuri Instituudile. Olemas on hoonete rekonstrueerimise põhiprojektid. 2015.a. I kvartalis uuendatakse vajalikud ehitusprojekti osad vastavalt keskuse kontseptsioonile, samuti kaasatakse sisearhitekt ekspositsiooni ja ruumilahenduste väljatöötamiseks.

Projekti panustavad rahaliselt kõik Mulgimaa 10 omavalitsust, sh Valgamaalt: Helme, Põdrala, Hummuli vald ning Tõrva linn. Rahaline panus seisneb ettevalmistavate tegevuste: projekteerimistööd, ehitusprojekti ekspertiis, projektitaotluse, sotsiaal-majanduslike mõjude prognoosi ja finantsanalüüsi koostamine rahastamises (hinnanguliselt ~55 – 60 000 eurot) ning hilisemaks projekti elluviimiseks vajaliku omafinantseeringu tagamises (eelduslikult 15% projekti kogumaksumusest).

ARENDAV OBJEKT⁹

VALGA MILITAARTEEMAPARK

ehk

Valga Isamaalise Kasvatuse Püsiekspositsiooni teemapargi projekti koostamine ja projektijärgne väljaarendamine

ARENDAVA OBJEKTI KIRJELDUS

Arendatava objekti planeeritavad kulud

Projekti käigus planeeritavad tegevused:

Õueala rekonstrueerimine

1. Ehitusprojekti (sh eriosade projektide) koostamine; ekspertiisi tellimine; hankedokumentide ettevalmistamine;
2. Uue pääsla ehitamine;
3. Kõnniteede ja parklate rekonstrueerimine;
4. Vaheaedadega väravate paigaldamine;

Simulatsioonikeskuse loomine.

5. Ehitusprojekti (sh eriosade projektide) koostamine; ekspertiisi tellimine; hankedokumentide ettevalmistamine;
6. Krundil oleva kõrvalhoone (Pikk tn 16, Valga) soetamine Riigi Kinnisvara AS käest;
7. Simulatsioonikeskuse hoone rekonstrueerimine;
8. Simulatsioonikeskuse militaarselt kujundatud elamustoa väljaehitamine ning sisustamine 5D-seadmetega;
9. Hummeri simulatsiooni soetamine ja paigaldamine;
10. Tankitõrjerelva simulatsiooni väljaehitamine ja paigaldamine;
11. Teise Maailmasõja lahinguvälja ja kuulipilduja simulatsiooni soetamine ning paigaldamine;
12. Hävituslennukite juhtimissimulatsioonide soetamine;
13. Taltsutamatu härja simulatsiooni soetamine ja paigaldamine;

⁹Iga arendatava objekti kohta täidetakse eraldi tabel

	<p>14. Ronimisatraktsioonide soetamine ja paigaldamine; 15. Simulatsioonikeskuse ruumide kunstiline kujundamine vastavalt keskkonnale; 16. Varjualuse ehitamine (välieksponaatide jaoks); 17. Tankodroomi väljaehitamine; 18. Tiger II 1:1 maketi soetamine; 19. Militaarseiklusraja rajamine (välitingimustes, õuealal); 20. Omanikujärelevalve teostamine.</p> <p>Planeeritavad kulud:</p> <p>Ehitusprojekti (sh eriosade projektide) tellimine; ekspertiisi tellimine; hankedokumentide ettevalmistamine -150 000 eurot</p> <p>Õueala rekonstrueerimine 450 000 eurot</p> <p>Simulatsioonikeskuse loomine 900 000 eurot</p> <p>Kulud kokku: 1 500 000 eurot.</p>
<p>Arendatava objekti sotsiaal-majandusliku mõju ulatus</p>	<p>Teemapargi arendamise käigus on lisandunud aastaringelt kasutatavaid atraktsioone (simulatsioonikeskus, tankodroom, militaarseiklusrada, militaarsed matkarajad jne), mis kasvatavad militaarteemapargi külastajate arvu. Koolitusfirmadele on võimalik pakkuda mitmepäevast õppetsüklit koos militaarse puhkusega.</p> <p>II Maailmasõja aegse tanki Tiger II 1:1 makett on ainulaadne vaatamisväärsus, mis meelitab külastajaid ligi juba sellest möödumisest.</p> <p>Pärast tegevuste elluviimist on tänu atraktiivsele külastuskeskkonnale suurenenud militaarteemapargi külastajate arv ja selle tulemusena on lisandunud täiendavad töökohad. Täna 5 töökohta ei kata militaarteemapargi vajadust. Pärast projekti teostamist luuakse juurde mitmeid uusi töökohti, s.h turundusjuht (eeldab vähemalt maakonna keskmist brutokuutasu), simulatsioonikeskuse instruktorid, administraator/infoteenindajad (brutokuutasu vähemalt 800 eurot), puhastusteenindajad ning mitmeid erinevaid hooajalisi töökohti. Töökohtade loomise prognoosini on jõutud arvestades nii tänast vajadust kui ka tekkivat vajadust pärast arendustöid. Prognoosid on koostatud Valga Linnavalitsuse arenguameti ja SA Valga Isamaalise Kasvatuse Püsiekspositsioon personali koostöös.</p> <p>Otsest kasu saavad ettevõtjad on kaudselt kõik piirkonnas tegutsevad turistidele teenuseid pakkuvad ettevõtjad, eelkõige</p>

	<p>toitlustusettevõtted, kellega militaarteemapark teeb igapäevaselt koostööd, kuna militaarteemapark ise toitlustusteenust ei paku. Kui tõuseb teemapargi külastajate arv, tõuseb ka turistide vajadus teiste teenuste järele.</p> <p>Militaarteemapargil on välja kujunenud mitmed konkreetset sihtgrupid. Nende hulgas: koolid (õpilased), kes viivad teemapargis läbi riigikaitse ja ajaloo tunde (üle Eesti); samuti koolide ekskursioonid; integratsiooni ja isamaalise kasvatus laagrid; militaarajaloo huvilised üle kogu Euroopa (2014. aastal oli külastajaid 29st erinevast riigist); militaarhuvilised ja ajaloo huvilised on Euroopas kujunenud täiesti eraldiseisvaks turistide sihtgrupiks. Militaarteemapargis on tegevusi kõigile sihtgruppidele, alates eelpool mainitud suurtest gruppidest kuni pereturistini.</p> <p>Turismitulu tekib militaarteemapargis kõigi erinevate mitmekülgsete teenuste müügitl.</p> <p>Näiteks muuseumi külastused, muuseumitunnid, ruumide rent (kogu kompleks, hooneti, õppeklass, militaarlava jne), laskesimulaator, giidiringid, takistusriba (sh õhulend), ronimissein, laserrelvad, vibulaskmine, õhkrelvad, ürituse läbiviimine helikopteris MI-8, metsavennapunker rituaaliga, soomukiga sõit, huvisõidud soomukiga BRDM-2, Kraz, militaarrõivaste ja -rekvisiitide laenus.</p> <p>Lisaks veel arenduse käigus lisanduvad teenused simulatsioonikeskuses ja tankodroomil. Atraktiivse simulatsioonikeskuse ja tankodroomi olemasolu (sh atraktiivne välimus Valga kesklinnas) tõstab ka olemasolevate teenuste populaarsust.</p> <p>Vastavalt sihtgrupile on võimalik tellida erinevaid teenuspakette (sh väljasõit II Maailmasõja aegsetesse kaevikutesse jne). Mida atraktiivsem ja arenenum on Militaarteemapark, seda enam tõmbab see sinna turiste. Mida rohkem on turistidel teemapargis teha, seda enam tõuseb ka ööbimiste arv. Kui tõuseb ööbimiste arv, tõuseb ka toitlustuse vajadus, mis toob jällegi täiendava kasu toitlustusettevõtjatele Valga linnas.</p>
<p>Eeldatav tegevustes osalejate ring</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Valga Linnavalitsus 2. SA Valga Isamaalise Kasvatuse Püsiekspositsioon 3. SA Valgamaa Arenguagentuur 4. Valga linna ümberkaudsed kohalikud omavalitsused
<p>Eeldatavad väljundid ja oodatav tulemus¹⁰</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Projektdokumentatsioon on koostatud; 2. Teemapargi territoorium on rekonstrueeritud (välja ehitatud uus pääsla, kõnniteed, vaheaiad väravatega ja parklad); 3. Simulatsioonikeskus on loodud, klubihoone on rekonstrueeritud, vajalikud seadmed on soetatud ja korrastatud hooned nende ümber, välieksponaadid on koondatud pika varjualuse alla;

¹⁰Näiteks maja on valmis, piirkonna ettevõtjate tulu on kasvanud, lisandunud on uusi töökohti (sh lisandväärtusega töökohti) jne.

	<p>4. Tankodroom on välja ehitatud;</p> <p>5. II Maailmasõja aegse tanki Tiger II 1:1 makett on valmistatud;</p> <p>6. Militaarseiklusrada on rajatud.</p>
<p>Valmisolek tegevuste elluviimiseks¹¹</p>	<p>Kuna Valgas asuv militaarteemapark on ainulaadne kogu Euroopas, on see meie lipulaevaks nii linna kui ka maakonna turundamisel. Senine teemapark ning kuus aastat rahvusvahelist militaarajaloo festivali ja vanavara laata on ennast õigustanud, kuid vajab suurema külastajate hulga jaoks edasiarendamist. Nii teemapark kui ka festival on juba tänaseks harrastajate seas tuntud üle kogu Euroopa.</p> <p>Oleme koostöös partneritega kalkuleerinud arendustegevuse maksumust, koostatud on detailne asendiplaan ning arendustegevused on planeeritud ka projekti järgselt.</p> <p>Oleme viinud läbi hanke arhitektuurse eelprojekti koostamiseks. Eduka hanke tulemusel on välja valitud eelprojekti koostaja ning projekt on koostatud.</p> <p>Läbirääkimisi on peetud ka Valga linna ümbritsevate omavalitsuste juhtidega, kes samuti toetavad militaarteemapargi arengut.</p> <p>Valga Linnavalitsuses on koos projektimeeskonnaga olemas vastav kompetents projektitaotluse koostamiseks ning projekti ellu viimiseks. Militaarteemapargi ümber on vastav võrgustik, mille pädevused toetavad teemapargi arengut.</p> <p>Väljavõte Valga linna arengukavast 2012 – 2020 (RT IV, 12.12.2012, 43):</p> <p>Arengukava Lisa 2 (Tegevuskavad) (kättesaadav: https://www.riigiteataja.ee/akt/406052015021) üldeesmärk 3 „Linnaruum on moodne, korrastatud, funktsionaalne ja energiasäästlik“;</p> <p>lk 24: tegevus 4.1. VIKP teemapargi projekti koostamine ja projektijärgne väljaarendamine (sh peahoone ja simulatsioonikeskus); tegevus 4.2. VIKP territooriumi laiendamiseks Pikk tn 16 kinnistu omandamine ja selle liitmine teemapargiga teemapargi laiendamise eesmärgil. Valga Linnavalitsus on valmis panustama vastavalt projekti kogumaksumusele eeldatava omaosaluse summa.</p>

¹¹Kas eeltöid on tehtud, tasuvusanalüüs, kuivõrd vallad ja/või linnad on ise valmis panustama jne.

ARENDAV OBJEKT¹²

VALGA LINNA 8. KVARTALI REKONSTRUEERIMINE ESINDUSLIKUKS LINNARUUMIKS

ARENDAVA OBJEKTI KIRJELDUS

Arendatava objekti planeeritavad kulud

Projekti käigus planeeritavad tegevused:

1. Korraldatakse Valga linna 8. kvartali avalikuks linnaruumiks kujundamiseks ja ühendustee loomise võimaldamiseks Valga ja Valka kirikute vahel avalik arhitektuurivõistlus (idee-konkurss) Eesti Vabariik 100 arhitektuuriprogrammi raames ning koostöös Eesti Arhitektide Liiduga.
2. **Linnaruumi idee elluviimiseks detailplaneeringu koostamine ja avaliku linnaruumi ehituslik projekteerimine sh:**
  - 2.1. Projekteeritakse avalikult kasutatav kergliiklustee ja linnaväljak, mida elanikud ja külastajad saavad vabalt kasutada liiklemiseks ja puhkamiseks;
  - 2.2. Projekteeritakse avaliku ruumi tugitaristu – haljastus, linnamööbel (pingid, prügikastid, jalgrattahoidjad, taimekonteinerid jms), linnaskulptuur, pürskkaev jms;
  - 2.3. Projekteeritakse olemasolevate kasutusest väljalangenud ehitiste lammutamine või nende konserveerimine;
  - 2.4. Projekteeritakse tehnotrasside rajamine või rekonstrueerimine (vee- ja kanalisatsioonisüsteemid, sh sademetevee arajuhtimisesüsteem, soojavõrk, elektrivõrk, sidevõrk).

3. Avaliku linnaruumi ehitamine

Planeeritavad kulud:

Arhitektuurne projekt – eelprojekt, põhiprojekt ja tööprojekt, eriosade projektid jne sh idee-konkurss ja ehituslik projekteerimine, hankedokumentide ettevalmistamine 120 000 eurot

Avaliku linnaruumi loomine (haljastus, linnamööbel, lammutamine, tehnotrasside rajamine või rekonstrueerimine sh jääväljaku seadmed, omanikujärelevalve teenus, autorijärelevalve teenus) 1 730 000 eurot ning arendustegevuseks vajalike kinnisasjade ost 150 000 eurot.

¹²Iga arendatava objekti kohta täidetakse eraldi tabel

	Kokku projekti maksumus: 2 000 000 eurot
Arendatava objekti sotsiaal-majandusliku mõju ulatus	<p>Lagunevad tühjad hooned ning korrastamata linnaruum kahjustavad Valga kesklinna linnapilti. Kinnisvara hinnad on kesklinnas madalad. Kesklinnas on potentsiaali pisiäriride, väikepoodide, teenindus-ettevõtete paiknemiseks. Valga linna 8. kvartali (Valga vanalinna) rekonstrueerimine esinduslikuks linnaruumiks on Valga linna ajaloolise linnasüdame taaselustamine. Korrastatud ning taaselavdatud kesklinn mõjutab positiivselt kesklinna kinnisvara hinnataset, mis võimaldab omanikel vara realiseerida või sellesse investeerida, mis omakorda elavdab Valga kesklinna ettevõtlust. Läbi 8. kvartali rekonstrueerimise luuakse uued vajalikud seosed linna erinevate osade vahel – nt Valga ja Valka kesklinnade otseühendamine kergliiklejatele. Linnasüdame rekonstrueerimine annab impulsi kogu linna edasiseks arenguks. Samuti ulatub keskuse taaselustamise mõju Valga linna toimepiirkonda ja Valka linna. Toimepiirkonna elanikud on lisaks kohalikele elanikele peamised teenuste tarbijad ning töäjõud keskuses tegutsevates ettevõtetes.</p> <p>Eesti Vabariik 100 arhitektuuriprogrammis osalemisega tõstetakse Valga linna planeerimine uuele kvalitatiivsele tasemele. Selle läbi tõstetakse ka linnaruumi kasutajate teadlikkust kaasaegsest ja kvaliteetsest linnaruumist. Eesti Arhitektide Liidu eestvedamisel ja Valga Linnavalitsuse kaasabil toimub valmiva objekti turundamine, mis omakorda tutvustab Valga ajaloolist linnasüdant kui taaselustatud elu- ja ettevõtluskeskkonda.</p> <p>Võib eeldada, et tänu investeeringule luuakse antud piirkonda kuni 50 uut töökohta väikeettevõtluse näol. Piirkonda loodavad töökohad on eelkõige teenindussektorist, sest vastavalt võidutööle nähakse nt väljaku äärde jäävasse Valga postijaama (Raja 6) võimaliku kasutusena esinduslikku kohvikut/restorani ning endisesse Valga Kreisi ametiasutuste maja on planeeritud <i>start-up</i> tegevuste, loomemajanduskeskuse või mõne muu loominguulise ettevõtte sõlmpunktiks. Osaliselt kvartali äärde jäävad elumajad säilitavad oma funktsiooni, kuid tühjad hooned tuleb muuta sobiva aja pärast hotelliks või hosteliteks, sest nende jaoks on vajadus olemas. Piirkonnas kinnisvara omavad ettevõtjad on näidanud üles huvi antud projekti osas ning oleme neid kaasanud protsessi algusest peale. Eeldatavad töökohad tekivad tõenäoliselt teenindussektoris: müüjad, ettekandjad, kokad, administraatorid ning arvestades, hea asukoht toob lisaks sellele iluteenuste pakkujad (juuksurid, kosmeetikud) ning peame võimalikuks, et teenuseid hakkavad pakkuma ka turismiinfotöötajad, muuseumitöötajad, <i>start-up</i>- ja loomemajanduse konsultandid. Lähtuvalt eelpool mainitud töökohtade iseloomust oleme koostööd ettevõtjatega leidnud, et loodavate töökohtade keskmine palgatase võiks eeldatavalt olla võrdne vähemalt maakonna mediaanpalgaga.</p>
Eeldatav tegevustes osalejate ring	<ol style="list-style-type: none"> 1. Valga Linnavalitsus 2. Eesti Arhitektide Liit 3. Ettevõtjad
Eeldatavad väljundid ja	<p>Läbi viidud arhitektuurivõistlus (idee-konkurss) Valga linna 8. kvartali avalikuks linnaruumiks kujundamiseks ja ühendustee loomise võimaldamiseks Valga ja Valka kirikute vahel;</p> <p>Linnaruumi detailplaneering on koostatud;</p> <p>8. kvartali ehitusprojektid on koostatud;</p>

oodatav tulemus¹³	<p>8. kvartali avalik linnaruum on valmis ehitatud; 8. kvartali alakasutatud kinnisasjad on kasutusele võetud; 8. kvartalis tegutsevad kaubandus- ja teenindusvaldkonna ettevõtjad, kes pakuvad töökohti nii kohalikele kui ka toimepiirkonna elanikele; Taaselustatud 8. kvartal on turundatud atraktiivse elu- ja ettevõtluskeskkonnana.</p>
Valmisolek tegevuste elluviimiseks¹⁴	<p>Valga linna arengukava 2012 – 2020 (kehtestatud Valga Linnavalikogu 28.09.2012 määrusega nr 11): www.valgalv.ee/et/Linnakodanikule/Arengukavadjaprojektid/arengukava Üldeesmärk 3: „Linnaruum on moodne, korrastatud, funktsionaalne ja energiasäästlik”, otsene eesmärk: 3.1. „Valga linnatuumiku muinsuskaitseala avalik ruum ja avalikku ruumi ümbritsevad ehitised on linnamiljööd ilmestavad” all on välja planeeritud tegevused: „Valga linna 8. kvartali ideekonkursi läbiviimine avaliku ruumi projekteerimiseks ja projekti koostamine” „Valga linna 8. kvartali avaliku ruumi väljaehitamine”.</p> <p>Valgamaa arengustrateegia „Valgamaa 2020“ lisa 2 „Valgamaa kohalike omavalitsuste olulisemad arendus- ja investeerimisprojektid aastani 2020“ on Valga linna 8. kvartali väljaarendamine toodud välja omavalitsustele oluliste investeringute nimekirjas.</p> <p>Kavandatava projekti käigus on plaanis arendada välja Valga linna ajalooline linnakeskus, mida ümbritsevad Riia, Sepa ja Raja tänava lõigud. Pärast selle investeringu tegemist on lisaks plaanis korrastada Eesti-Läti programmist taotletavate vahenditega Valga-Valka ühine ettevõtlik linnaruum (vt Lisa 2 „Valga-Valka”), mis soodustaks piiriülest tööjõu liikumist. See on ala, mis jääb ajaloolisest linnakeskusest riigipiiri poole ning lisaks Läti poolne osa Valga-Valka ühisest linnaruumist. Planeeritavad investeringud ei kattu omavahel.</p> <p>Valga Linnavalitsus on teinud järgmiseid eeltöid:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Koostatud on 8. kvartali ehitusgeodeetiline uurimustöö; 2. Koostatud on 8. kvartali muinsuskaitse eritingimused. 3. Sõlmitud koostööleping Eesti Arhitektide Liiduga Eesti Vabariik 100 projektis „Hea avalik ruum on Eesti riigi rikkus“ osalemiseks ja läbi viidud ideekonkurss, mille tulemusi esitleti 6. mail 2015.a. Konkursile laekus kokku 8 tööd ning võitjaks osutus ideekavand „TOOTEM”, milles on planeeritud Valga linna kergliiklustelg Jaani kirikust Lugaži kirikuni Valkas koos esindusliku keskväljaku ja areneva avaliku kvartaliga. Antud projektis on arvesse võetud linna ajaloolist transiidi- ja piirilinna olemust. Võidutöö pakub lihtsat ja väga selget kujundust, milles kohtuvad rohelisem, mitmekesisem ja privaatsem ala ning mahukas ja avarate vaadetega keskväljak. <p>Ideed on tutvustatud Valga linna ümbritsevate omavalitsuste juhtidele.</p>

¹³Näiteks maja on valmis, piirkonna ettevõtjate tulu on kasvanud, lisandunud on uusi töökohti (sh lisandväärtusega töökohti) jne.

¹⁴Kas eeltöid on tehtud, tasuvusanalüüs, kuivõrd vallad ja/või linnad on ise valmis panustama jne.

Valga Linnavalitsuses on koos projektimeeskonnaga olemas vastav kompetents projektitaotluse koostamiseks ning projekti elluviimiseks. Valga Linnavalitsus on valmis panustama vastavalt projekti kogumaksumusele eeldatava omaosaluse summa.

ARENDAV OBJEKT¹⁵**TÕRVA KESKVÄLJAK JA SEDA ÜMBRITSEV LINNARUUM****ARENDAVA OBJEKTI KIRJELDUS**

Arendatava objekti planeeritavad kulud	<p>Ettevalmistavad tegevused:</p> <p>Arhitektuurikonkursi läbiviimine</p> <p>Ehituslik projekteerimine sh vajalikud uuringud</p> <p>Hangete ettevalmistamise kulud</p> <p>Investeeringud:</p> <p>Keskväljaku ja lähiala rekonstrueerimise ehitustööd: olemasolevate hoonete ja rajatiste lammutamine, uute hoonete ja rajatiste ning maaala ehitustööd koos juurdekuuluva taristu ehitamisega ning haljastus</p> <p>Ehitusjärelvalve kulud</p> <p>Statsionaarse ja mobiilse välimööbli paigaldus</p> <p>Muud kulud:</p> <p>Objekti valmimisest teavituskulud (teavitustahvlid, tutvustused trüki-, veebi- ja sotsiaalmeedias)</p> <p>Planeeritavad kulud kokku 1,6 miljonit eurot.</p>
Arendatava objekti sotsiaal-majandusliku mõju	<p>Tõrva linna keskväljaku ja seda ümbritseva linnaruumi mõju ulatust saab välja tuua kohalikul, regionaalsel ja üleriigilisel tasandil.</p> <p>Kohalik tasand hõlmab Tõrva linna ja kogu Mulgi-Valgamaa regiooni, mille tõmbekeskuseks on Tõrva. Kohalikul tasandil</p>

¹⁵ Iga arendatava objekti kohta täidetakse eraldi tabel

ulatus

mõjutab objekt otseselt kohalike elanike ning kesklinnas tegutsevate ettevõtete igapäevaseid tegevusi (keskväljak on linna olulisemaks parkimiskohaks) ning ühistranspordivõimalusi teiste Eesti piirkondadega. Läbi keskväljaku projekti rakendamise muudetakse oluliselt ka olemasolevat liiklusskeemi ning suurendatakse liiklusohutust kesklinnas, mis kokkuvõttes tagab turvalisema linnakeskkonna. Lisaks aitab projekt kaasa elanike elukvaliteedi tõusule, kuna teostatakse suuremahulisi investeeringuid igapäevase elu- ja töökeskkonna taristu parendamiseks.

Sellest tulenevalt on keskväljaku kui objekti olukorral ka otsene mõju linna ettevõtluskeskkonna arengule ehk kesklinna kordategemine loob võimalused olemasolevate mittekasutusolevate äripindade kasutuselevõtuks ning uute teenindus-, toitlustus- ja jaekaubandusettevõtete lisandumiseks keskväljaku äärde või selle lähipiirkonda. Sellega kaasneb kokku kuni 30 täiendavat töökohta, mis omakorda suurendab oluliselt Tõrva linna tulubaasi ning võimaldab teostada linnaruumi arendamisega täiendavaid investeeringuid.

Prognoositavate töökohtade arvuni jõuti läbi otsesuhtluse asjasse puutuvate ettevõtjatega ning arvestades linna arengukavas tooduga. Eeldame, et uued töökohad pakuvad vähemalt Valgamaa mediaanpalka.

Läbi kesklinna väljaarendamise luuakse eeldusi ja võimalusi turismiteenuste ja teiste teenuste pakujate lisandumiseks (näiteks hotelli rajamine aadressile Kevade 4/4a). Läbi uute ööbimiskohtade loomise luuakse eeldused suuremate ürituste korraldamiseks, mille sihtgrupiks on ka väljaspool Lõuna-Eestit elavad inimesed (näiteks on vabaõhukontserdi Tõrva Loits korraldamisel suurimaks kitsaskohaks ööbimiskohtade vähesus Mulgi-Valgamaa piirkonnas).

Tõrva linn on ennast tutvustamas läbi tunnuslause „Tõrva – suvituslinn aastast 1937“ ning sellega seonduvalt planeeritakse ja viiakse ellu tegevusi, mis suurendaksid linna tuntust sise- ja välisturistide ühe sihtkohana Lõuna-Eestis. Läbi keskväljaku kordategemise antakse oluline sisend kogu piirkonna tuntuse kasvule (luuakse võimalused turismiteenuste osutamiseks) ja suurendab Tõrvas peatuvate turistide hulka ja pikendab nende kestvust.

Läbi selle paranevad nii piirkonna elanike kui piirkonda külastavate sise- ja välisturistide võimalused erinevate teenuste tarbimiseks. Lisaks avaldab Tõrva keskväljaku kordategemine otsest mõju kohalike ettevõtjate käivete kasvule ning annab panuse ettevõtjate jätkusuutlikkusele ja püsijäämisele.

Oluline on ka mainida, et läbi käesoleva projekti rakendumise antakse panus loodusseisundi paranemisele – Tõrva linna kesklinna arhitektuurikonkursi (pikemalt selgitatud jaotuses „Valmisolek tegevuste elluviimiseks“) võidutöös on selgelt näha plaan suurendada kesklinnas haljasala pindala ning korrastada ka keskväljaku naabruses oleva Veski puhkeala liikumis- ja

	<p>puhkamisvõimalusi). Kõik need planeeritavad tegevused aitavad säilitada Tõrva linnas head looduslikku tasakaalu.</p>
<p>Eeldatav tegevustes osalejate ring</p>	<p>Projekti raames planeeritud tegevuste ja projekti tulemusega ehk korrastatud Tõrva kesklinnaga on sisuliselt igapäevaselt seotud kõik Tõrva kesklinnas tegutsevad ettevõtted (teenindus, toitlustus ja jaekaubandus) ja avalikes huvides tegutsevad organisatsioonid (AS Eesti Post, Tõrva Linnavalitsus, Politsei- ja Piirivalveamet) ning Mulgi-Valgamaa piirkonna elanikud tervikuna (Tõrva kui piirkonna tõmbekeskus).</p> <p>Lisaks statsionaarsetele ettevõtetele on seotud võistluste korraldajad, suurürituste korraldajad, kultuuriinimesed, kes korraldavad kontserte ja meelelahutus-üritusi, messide-näituste korraldajad, konverentside korraldajad.</p> <p>Projekti ettevalmistavatesse tegevustesse on kaasatud Eesti Arhitektide Liit, mis on projekti andnud omapoolse panuse läbi Tõrva kesklinna arhitektuurikonkursi korraldamise. Läbiviidud konkursi tulemusel on selgunud arhitektuuriline lahendus Tõrva keskvaljakule ja seda ümbritsevale linnaruumile.</p>
<p>Eeldatavad väljundid ja oodatav tulemus¹⁶</p>	<p>Projekti otseseks väljundiks on kaasaegselt ja kesklinna erinevaid osasid ühendava Tõrva keskvaljak, mille korrasolek avaldab otsest mõju nii Mulgi-Valgamaal elavatele inimestele kui Tõrvas juba tegutsevatele ning tegevust alustavatele ettevõtetele.</p> <p>Valminud kaasaegseid linnaruumi osasid saavad omakorda kasutada juba ettevõtjad oma põhitegevuse korraldamiseks, samuti kohalik omavalitsus ise ürituste korraldamiseks, mis kaasab täiendavalt ettevõtjaid.</p> <p>Tõrva keskvaljaku rekonstrueerimine loob võimalusi praegu osaliselt kasutusel mitteolevate hoonete (näiteks Veski 2, Veski 4, Veski 6) taaskasutuselevõtmiseks ning hoonetele ligipääsu avamiseks. Samuti luuakse investeeringuga juurde võimalusi uute ja suuremate investeeringute teostamiseks (näiteks Kevade 4 hoonesse ja 4a krundile hotelli rajamine, eelpool nimetatud Veski tänava hoonete rekonstrueerimine ja sihipärasem kasutamine). Läbi projekti soovitakse rajada ka otseselt avalikus kasutuses ning piirkonna huve teenivat hoonet, milleks on planeeritav infokeskus-bussijaam.</p> <p>Tõrva keskvaljaku rekonstrueerimine annab otsese tõuke ka Tõrva Veski puhkeala laialdasemaks kasutuselevõtmiseks. Läbiviidud arhitektuurikonkursi tulemusel saab välja tuua, et Veski puhkeala hakkab olema tihedalt seotud Tõrva keskvaljakuga. Seetõttu on projektil otsene mõju ka Veskijärve äärde jääva ajaloolise veskihoone (Veski 9) suuremale kasutuselevõtmisele.</p> <p>Projektil on otsene mõju ka Tõrva kesklinna liiklus- ja transpordikorraldusele – Tõrva linn on Lääne-Valgamaa</p>

¹⁶ Näiteks maja on valmis, piirkonna ettevõtjate tulu on kasvanud, lisandunud on uusi töökohti (sh lisandväärtusega töökohti) jne.

	<p>tõmbekeskuseks ning Tõrva keskväljak on omakorda linna keskuseks, kus paiknevad suuremad kauplused ja teenindusasutused ning mida erinevad bussitranspordiettevõtted kasutavad inimeste transportimiseks.</p> <p>Nimetatud investeeringu järgselt on loodud kuni 30 täistöökohta, mis on peamiselt seotud teenindus-, jaekaubandus- ja tootlustusettevõtetega.</p>
<p>Valmisolek tegevuste elluviimiseks¹⁷</p>	<p>Tõrva linna arengukava 2014-2025 tuuakse infrastruktuuri valdkonna eesmärkide ja saavutamise vahendite alampeatükis eraldi välja keskväljaku rekonstrueerimine (lk. 41) ning samuti on tegevus välja toodud tegevus- ja investeeringute kavades 2014-2019.</p> <p>Valgamaa arengustrateegia „Valgamaa 2020“ lisa 2 „Valgamaa kohalike omavalitsuste olulisemad arendus- ja investeerimisprojektid aastani 2020“ on Tõrva linna ühe prioriteedina märgitud keskväljaku ja selle lähiala rekonstrueerimine.</p> <p>Tõrva keskväljaku rekonstrueerimine ja kogu kesklinna laialdasem kasutuselevõtmine on üheks Tõrva linna lähiaastate prioriteediks ning seda on korduvalt arutatud ka Tõrva Linnavolikogu istungitel.</p> <p>Tõrva Linnavalitsus ja Eesti Arhitektide Liit korraldasid Tõrva keskväljaku ja seda ümbritseva linnaruumi arhitektuurikonkursi Eesti Vabariik 100 arhitektuuriprogrammi „Avalik ruum“ raames. Arhitektuuriprogrammi eesmärgiks on Eesti Vabariigi 100. juubeliks taasaktiveerida Eesti suuremates keskustes olulised keskuste piirkonnad. Läbi linnakeskuste avaliku ruumi organiseerimise, atraktiivseks ja kogemuslikuks muutmisega luuakse inimestele võimalus ja põhjus avaliku ruumi laiemaks kasutamiseks.</p> <p>Lisaks on Tõrva Linnavalitsus regulaarselt suhelnud linna keskväljaku ääres tegutsevate või seal tegutsemissoovi avaldanud ettevõtjatega, mille käigus on tekkinud selged ideed ja mõtted, kuidas kohalik omavalitsus läbi keskväljaku ja linnaruumi kujundamise saab laiendada ja kaasata täiendavalt ettevõtluse arengut.</p> <p>18. veebruaril 2015 toimus Tõrvas arhitektuurikonkursile esitatud tööde tutvustamine ja võidutööde valimine. Kokku esitati kaheksa võistlustööd, millest valiti välja ideekavand „Mulgi kuurort“. Väljavalitud võidutöö aitab Tõrva keskväljaku, Nooruse pargi ja lähiümbruse arendada multifunktsionaalseks, atraktiivseks ja erinevaid Tõrva linnaosi koondavaks avalikuks ruumiks ning on aluseks käesoleva projekti elluviimiseks.</p> <p>Projekti arvestuslikuks maksumuseks on 1,6 mln eurot. Projekti omafinantseering kaetakse Tõrva linna poolt võetava</p>

¹⁷ Kas eeltöid on tehtud, tasuvusanalüüs, kuivõrd vallad ja/või linnad on ise valmis panustama jne.

pikaajalise laenu abil.

MULGI KUURORT

ARENDAV OBJEKT¹⁸**TEHVANDI HALL (TEHVANDI ARENA)****ARENDAVA OBJEKTI KIRJELDUS****Arendatava objekti planeeritavad kulud**

Tehvandi staadionile rajatakse Otepää piirkonna spetsiifilise sporditurismi atraktsioonina ja Tehvandi Spordikeskuse edasiarendamiseks spordi-, kultuuri- ja vabaaja veetmise hall. Hall koosneb ca 2000 m² suurest saalist messide, kontsertide, esitluste, koosolekute, konverentside ja sportimise (sh korvpall, võrkpall, jõutreeningud, tennis, sulgpall jm) korraldamiseks ning võimaldab rahvusvaheliste suurürituste ajal suurte rahvahulkade teenindamist (Tartu Maratoni stardieelsed tegevused, IBU ja FIS MK võistluste koosolekud, pressikeskus, külaliste teenindamine jne).

Projekti kogumaksumus on hinnanguliselt 4 530 000 eurot, millest 1 000 000 eurot planeeritakse katta piirkondade konkurentsivõime tugevdamise investeeringute toetusest. Kavandatav toetus moodustab projekti kogumaksumusest 22%. PKT toetusega plaanitakse rahastada Tehvandi spetsiifiliste spordifunktsioonide edasiarendamist, mis tugevdab Tehvandi rahvusvaheliste võistluste korraldajana. Konverentside ja messide suunda PKT toetusest ei kavandata ning seda rahastatakse projektivälise täiendava finantseeringuga.

Projekti finantseerimine	Summa (EUR, ilma käibemaksuta)	% projekti kogumaksumusest
Projekti kogumaksumus (ilma käibemaksuta)	4 530 000	100%
Projekti ehitusliku osa kogumaksumus (ilma käibemaksuta)	4 120 000	91%

¹⁸ Iga arendatava objekti kohta täidetakse eraldi tabel

<i>s.h. välisrajatised</i>	212 056,5	
<i>s.h. alused ja vundamendid</i>	421 847,8	
<i>s.h. kandetarindid</i>	796 175,2	
<i>s.h. fassaadielemendid ja katused</i>	513 127,5	
<i>s.h. ruumitarindid ja pinnakatted</i>	545 704,2	
<i>s.h. sisutus, inventar, seadmed</i>	265 851,4	
<i>s.h. tehnosüsteemid</i>	1 112 385,2	
<i>s.h. ehitusplatsi korralduskulud</i>	252 852,2	
Projekti muud osad (turundus, projektijuhtimine, eeltööd, eskiisid)	410 000	9%
Taotletav toetus (ilma käibemaksuta)*	1 000 000	22%
Omafinantseering kokku (ilma käibemaksuta)	3 530 000	78%
Taotleja (ilma käibemaksuta)	3 530 000	78%
Muu kaasfinantseerijate panus	140 000	Ei lähe projekti arvestusse
*Vastavalt Valga maakonna tegevuskava jaotusele		
Projekti kulud tegevuste kaupa (detailne eelarve) esitatakse kohustusliku lisadokumendina EAS-i poolt kehtestatud vormil taotluse esitamisel		

Edaspidised halli ülalpidamisega seotud prognoositavad kulud on koondatud alljärgnevasse tabelisse:

Kulud aastas

Küte	44 400,00 €
Elekter	9 600,00 €
Tehnohooldus	1 200,00 €
Sisekoristus	2 400,00 €
Väliskoristus ja prügivedu	240,00 €
Valvekulud	480,00 €
Hoolduse- ja remondikulud	1 500,00 €
Väikevahendid	1 560,00 €
Vesi ja kanalisatsioon	1 200,00 €
Kindlustus	1 800,00 €
Palgakulud koos maksudega (2 administraatorit ja koristajat)	35 200,00 €
KOKKU:	99 580,00 €

Arendatava objekti sotsiaal-majandusliku mõju ulatus

Tehvandi halli (Tehvandi Arena) otsene mõju on kohalikul, regionaalsel, üleriigilisel ja rahvusvahelisel tasandil. Objekti sotsiaal-majanduslikud mõjud on erinevad olenevalt tasandist. Peamised otsesed ja kaudsed mõjud on alljärgnevad.

Sporditurism – suursündmused, otsene mõju piirkonnale

Tehvandi Arena arendamise esmaseks ajendiks on täiendavate rahvusvaheliste ja siseriiklike võistluste toomine või edasiarendamine. Halli valmimine on eelduseks IBU MK etapi korraldamiseks, sest hetkel puuduvad vajalikul tasemel suured koosoleku ja pressikeskuse ruumid ning halli keldris paiknevad vajalikud hoolderuumid lisaks 50-le staadioni hooldemajas paiknevale. Vastavalt konjunktuuriinstituudi poolt 2012. aastal läbiviidud uuringule spordiürituste majanduslikust mõjust võib eeldada, et IBU MK võistlus toob Otepäele ja piirkonda koos oma ca 20 000 külastaja märkimisväärse rahavoo (neljapäevase ürituse puhul keskmiselt 120 EUR inimese kohta). Halli valmisest saavad kasu ka teised rahvusvahelised suurüritused (Tartu Maratoni üritused, FIS MK võistlus, Skandinaavia karikavõistlused, jne) ning aitavad leevendada hetkel eksisteerivaid kitsaskohti - Tartu Maratoni ürituste stardieelsed tegevused (riiete vahetamine, registreerimine, messiala), murdmaa- ja laskesuusatamise MK võistlused (võistluskeskus).

Eesti riikliku turismiarenduskava 2014-2020 meede 1.3 „Turismitoodete arenduse juhtimine“ hõlmab endas ka sporditurismi arendamist, mille osas on välja toodud, et spordisündmuste korraldamine suurendab Eesti tuntust välisriikides, sh väliskülastajate arvu ning aitab kaasa turismi hooajalisuse vähendamisele. Spordisündmused on võimaluseks pikendada välituristide Eestis viibimise kestust. Selle eelduseks on aga sihtrühma vajadustele vastava turismitaristu ning sporditurismitoodete ja -teenuste olemasolu. Sporditurismi arendamise peamisteks tegevusteks on suursündmuste Eestis

korraldamise toetamine ning vastava turismitaristu väljaarendamise toetamine.

Sporditurism – spordilaagrid, otsene mõju piirkonnale

Otepää ning Kagu-Eesti piirkonna suurimaks turismisektori murekohaks on tegevuste hooajalisus – kevad, sügis vs. talv, suvi. Sporditurismi üheks oluliseks suunaks on Otepää piirkonnas erinevate spordilaagrite läbiviimine (välissportlased ja Eesti erinevad koondised ning spordiklubid). Tehvandi Arena tegevussuunad suurvõistluste vahelisel ajal on suunatud peamiselt sporditurismi sellele valdkonnale. Tehvandi Spordikeskuse rajatise kasutab kõrghooaegadel ca. 80% välissportlasi ja 20% Eesti siseseid sportlasi pikaajaliste (nädal kuni kolm nädalat) laagrite näol. Hooajalisuse vähendamisele aitab kaasa ilmastikust mitte sõltuva tegevuse toetamine halli näol. Hall on oma olemuselt ka spordifunktsioonides multifunktsionaalne andes võimaluse korraldada laagreid erinevatel spordialadel (põhikate tenniseväljakut, pealmine kate korvpalli ja võrkpalli väljaku katted). Hall oleks üks osa terviklikust Tehvandi spordikeskusest. Hallis saaksid olema ka keskusele väga vajalik jõusaal ning sportmängude võimalused, mis täna keskuses puuduvad. Hetkel kvaliteetsete siseväljakutega tennisekompleksid Otepää piirkonnas (40 km raadiuses) puuduvad – muude spordialade (pallimängud) puhul on tipp-aegadel raskendatud kogu Lõuna-Eestis. Lisaks laagritele on võimalik läbi viia erinevaid võistlusi kas siis laagrisiseselt või eraldiseisvalt. Eeldatavalt lisanduks piirkonda ca. min. 5000 ööbimiskorda tänu spordilaagrite ning spordivõistluste läbiviimisele Tehvandi Arenas. Lisaks mainitud lisateenusele halli näol, on hoonesse planeeritud ka olemasolevatele klientidele (tipp-spordile ning organiseeritud treeningtegevuse läbiviijatele) täisvarustuses keskuse spetsiifilistele spordialadele suunatud jõusaal.

Kaudsed turismitegevused - messid, kontserdid

Tehvandi Arena kavandamisel on arvestatud võimalusega viia hallis läbi erinevaid kultuurisündmusi ning messe. Kultuurisündmuste all peetakse eelkõige silmas erinevaid kontserte ja/või etendusi, mis viiakse läbi kas seoses Otepääl toimuvate suurvõistlustega (võistluste lisategevused nii pealtvaatajatele, osalejatele kui ka piirkonna avalikkusele) või eraldiseisvalt ürituste korraldajate poolt läbi viidavate kontsertidega. Kontserdisaalina (kolme spordiväljaku ühendamine üheks saaliks) annab võimaluse mahutada saali ca. 1000 pealtvaatajat. Arvestades asjaolu, et saal on sobilik ka konverentside läbiviimiseks, annaks see võimaluse Otepää Spordipiirkonnas erinevate rahvusvaheliste ning kohalike spordikonverentside läbiviimiseks koostöös erinevate spordialaliitudega ning Eesti Olümpiakomiteega. Viimane omakorda tõstaks piirkonna ööbimiste arvu. Otepää piirkonnas puudub hetkel võimalus suuremate konverentside läbiviimiseks, kus saaks osaleda üle 200 inimese. Täna kasutatakse mõningatel juhtudel Otepää gümnaasiumi aulat, mis on aga õppeperioodil õppekavaliste tegevustega hõivatud.

Sarnaselt lähiriikides aset leidvate suurvõistlus ajal (vahetult enne või pärast) annab Tehvandi Arena võimaluse viia läbi erinevaid messe. Kavandamise käigus on esmaseks nägemuseks spordiga seotud messid (maailmakarika etappidel, Tartu

Maratoni üritustel jne.), mis saavad aset leida hallis sees ning suuremahuliste objektide (lumetootmis-süsteemid, rajamasinad) puhul on kasutatav juba olemasolev parkla või staadioniala. Viimased tegevused pikendavad omakorda külastajate ja võistlejate ööbimisarvu.

Otsesed töökohad.

Halli kasutamise seonduvalt kaasneb vajadus otseselt nelja töökoha järele, milleks oleks kaks administraatorit ning kaks koristaja töökohta. Töökohtadega tekkiva otsese kulu arvestamiseks on kasutatud 2015 aastal kehtivaid ametikohtade keskmist palgataset SA Tehvandi Spordikeskuses ning vähendatud koefitsiendiga 0,8 tulenevalt asjaolust, et tõenäoliselt ei ole hall 100% pidevalt kasutuses ning eksisteerib vabu aegu, kui ei ole majanduslikult otstarbekas töötajaid töö hoida – töö leiaks aset graafikute põhised. Lisaks eelnevale kasvab ka vajadus üldjuhtimises (personal, turundustegevused, haldus), mille mahtu võib näha kuni kahe inimese täistööajaga.

Kaudsed töökohad – loodavad teenused.

Külastatavuse kasv piirkonnas tänu halli valmimisele ning kasutusel võtule, millega kaasnevad ka erinevate suurvõistluste tihedam kohalolek, loob eeldusi töökohtade arvu kasvuks (eeldatud on, et turismitegevus muudes sektorites ei vähene) piirkonna erinevates tegevustega seotud ettevõtetes. Antud arvestuses ei ole toodud sisse ehitustegevusega seotud töökohtade arvu teket. Siinkohal toome välja peamised partnerid erinevate ürituste läbiviimisel ning halli haldamisel.

- Sisse ostetavad teenused halli haldamisel (puhastusteenused – väli aknad, kaks korda aastas suurpuhastus; elektritööd ning käidukorraldus; ventilatsioonisüsteemide hooldus; valveteenused; küttesüsteemide hooldus) tekkivad töökohad kokku – 2 täistöökohta
- Piirkonna majutusteenuseid pakkuvate asutuste töötajate arvu kasv – 2 täistöökohta
- Toitlustusteenust pakkuvate (catering) asutuste töötajate arvu kasv – 2 täistöökohta
- Ürituskorraldusega (spordivõistlused, messid, konverentsid) seotud asutuste töökohtade tõus (SA Tehvandi Spordikeskus ise ei korralda üritusi) – min. 2 täistöökohta
- Suurürituste turvamise ning prügimajandusega seotud ettevõtjad – 1 täistöökoht

Kokkuvõtvalt on otsesed kasusaajad ja nende eeldatav kasu projektist alljärgnev:

Turistid (sh Otepää piirkonda külastavad sise- ja välituristid, võistlustele/üritustele saabuv publik)

- Tehvandi Arenal on külastajatele kvaliteetsed olmetingimused (riietumiseks, pesemiseks, tualettide kasutamiseks,

lõõgastumiseks, sportlike tegevuste elluviimiseks).

- Külastajatel on Arenal võimalus kasutada tasuta avalikku interneti.
- Arena tagab kogu spordikeskuse ja mugavad tingimused Arenal toimuvate võistlustele ja treeningutele kaasaelamiseks, messide küllastamiseks, konverentside ja kontsertide jälgimiseks (võistluste mugavamaks jälgimiseks on hall varustatud istekohtadega).
- Atraktiivses asukohas asuv arhitektuurselt atraktiivne külustusobjekt.
- Võimalus osa võtta hästi korraldatud rahvusvahelistest võistlustest ja kaasa elada oma riigi sportlastele.
- Aastaringised (halli rajamine vähendab Otepää valla hooajalisust turismisektoris) ja mitmekülgsed tervisespordi, vaba aja ja aktiivse puhkuse veetmise võimalused erinevate huvidega sihtgruppidele.

Sportlased ja spordiharrastajad (nii Eestist kui ka välisriikidest)

- Välisriikide esinduskoondiste sportlased on huvitatud mitmekülgselt väljaarendatud ja hästi toimivast aastaringsest treeningkeskusest koos kvaliteetsete olmetingimuste ja vajalike lisateenustega võistluste või treeningutejärgseks lõõgastumiseks.
- Eesti sportlastel suurvõistlusteks ettevalmistamisel kaasaegne rahvusvahelisel tasemel kodumaine treeningbaas.
- Avaliku interneti kasutamise võimalus.

SA Tehvandi Spordikeskus

- Paranevad rahvusvaheliste suurvõistluste korraldamise (IBU suurvõistlused, Tartu Maratoni suurvõistlused, Rally Estonia suurvõistlused jm.) ja treeninglaagrite läbiviimise tingimused, tase ja kvaliteet, mille tulemusena suureneb keskuse rahvusvaheline konkurentsivõime.
- Laienevad võimalused Tehvandi spordikeskuses uute rahvusvaheliste suurvõistluste korraldamiseks erinevatel spordialadel.
- Vähenevad kulutused võistluste ettevalmistamisel olmetingimuste loomiseks (ajutiste telkide ja riietusvõimaluste ning inventari hoidmise).
- Suureneb keskuse rahvusvaheline tuntus kaasaegseid ja heal tasemel treenimis- ja võistlemistingimusi ning vaba aja veetmise võimalusi pakkuva kompleksina.
- Laienevad ja mitmekesistuvad keskuse poolt pakutavad teenused erinevatele sihtgruppidele. Mitmekülgsed võimalused erinevate huvidega sihtgruppidele aitavad tõsta keskuse üldist mainet ja suurendada külalastavust.

- Suureneb keskuse kasutajate ring ja kasutusaeg.
- Aitab saavutada keskuse erinevate rajatiste võimalikult mitmekülgselt ja ühtlasemat aastaringset kasutamist ühtse kompleksina, mille tulemusena paranevad keskuse majandusnäitajad ja suureneb tulubaas.

Otepää Vallavalitsus

- Projektiga aidatakse kaasa Otepää külastus- ja sportimiskeskonna atraktiivsuse suurenemisele.
- Kaasaegse halli olemasolu loob eeldused mitmete uute võistluste ja aastaringsete treeninglaagrite toomiseks Otepäele, millest tingitud külastajate arvu kasv suurendab nõudlust eelkõige teenindussektoris, mis omakorda elavdab piirkonna ettevõtluskeskkonda ja loob juurde uusi töökohti, mille tulemusena suurenevad maksulaekumised valla eelarvesse.
- Piirkonna külastatavuse tõusu tulemusena suureneb piirkonna turismitulu.
- Tippспорт ja suurvõistlused on Otepää visiitkaardid ja vallale olulised mainekujundajad nii Eestisiselt kui ka rahvusvahelisel tasemel, millega antakse oluline impulss piirkonna turismisektori arengule ning sotsiaal-majandusliku olukorra parenemisele.
- Projekti elluviimisega luuakse juurde töökohti - atraktiivne elukeskkond, avarad töö- ja mitmekesised vaba aja veetmise võimalused suurendavad piirkonna atraktiivust elukohana (eriti noorte hulgas) ning meelitavad piirkonda ka rohkem kvalifitseeritud tööjõudu.

Eesti riik (Kultuuriministeerium)

- Huvitatud riigi osalusega spordikeskuse sihipärasest ja mitmekülgselt kasutamisest ning jätkusuutlikust arendamisest.
- Rahvusvaheliste võistluste, rahvusvaheliste spordimeesside ja (spordi)konverentside korraldamine on Eestile üheks efektiivsemaks võimaluseks tutvustada kogu riiki nii laiemale üldsusele kui spetsiifilistele rajatise kasutavatele sihtgruppidele, võimaldades seeläbi suurendada Eesti kui reisisihti tuntust maailmas.
- Riikliku spordiinfrastruktuuri kaasajastamise tulemusena paranevad riigis tingimused nii saavutusspordi arenguks kui liikumisharrastusega laiemalt tegelemiseks, mis omakorda parendab üldist rahvatervise kvaliteeti.

Eesti Olümpiakomitee

Otsene huvi Eestis kaasaegse ettevalmistus- ja treeningkeskuse väljaarendamiseks, et tagada võimalikult paljudele Eesti olümpiakoondistele Tehvandil kaasaegsed ja heal tasemel treeningvõimalused, mille tulemusena kasutatakse ettevalmistuse vahendeid säästlikumalt (treenimine kodumaal on oluliselt odavam kui välisriikides) ning kulutatavad vahendid jäävad Eestisse.

Erinevad spordialaliidud

Huvitatud prioriteetse treening- ja võistluskeskuse arendamisest rahvusvahelise tasemega spordikeskuseks, mis on oluliseks eelduseks eesti sportlaste kodumaiste treeningtingimuste ja võistlustulemuste paranemisel erinevatel aladel ning uute rahvusvaheliste tippvõistluste toomisel Eestisse Otepäele.

Kaudsed kasusaajad ja nende eeldatav kasu projektist:

Eraettevõtted, sh:

- Teised Valgamaa ja Otepää piirkonna turismi- (majutusasutuste ja turismitalude omanikud, toitlustusasutused, spordi- ja puhkekeskused) ja kaubandusettevõtted, meelelahutusürituste korraldajad.
  - Atraktiivne ja aastaringselt toimiv spordi- ja turismikompleks ning seal toimuvad rahvusvahelisel tasemel suurvõistlused ning isegi enam laagrites osalejad toovad Otepäele tuhandeid (spordi)turiste, mis mõjutab oluliselt nõudluse ja pakkumise vahekorda piirkonnas. Suurenenud välituristide külastused ning laagris olevate spordimeeskondade kohapeal viibimine nõuab praegusest suuremaid võimalusi nende peamiste vajaduste (toiduained, tarbekaubad, meditsiin) rahuldamiseks ning majutus- ja toitlustusvõimaluste ning muude kohalike teenuste (põllumajandustoodang, käsitöö, suveniirid, transport jne) pakkumiseks, mis loob olulise eelduse kohaliku teenindus- ja kaubandussektori arenguks. Suurenev nõudlus muudab piirkonna atraktiivseks investeerimispiirkonnaks, mis oluliselt mitmekesistab ettevõtlust, loob uusi töökohti ning suurendab kohalike elanike sissetulekuid.
  - Suurüritused ja regulaarsed treeninglaagrid aitavad kaasa piirkonna majutusasutuste täituvuse paranemisele. Nõudlus majutuskohtade järele ületab siis enamasti pakkumise ning majutusasutustel on võimalik rakendada kõrgemat hinnapoliitikat ja kasvatada müügitulemusi – SA Tehvandi Spordikeskuse majutusvõimalused ei suuda isegi väikesel määral täita soovitud vajadusi turistide poolt.
  - Piirkonna spordi- ja vaba aja keskustel võimalus arendada koostööd Tehvandi keskusega, et pakkuda külastajatele mitmesuguseid lisateenuseid, töötada välja ühiseid turismipakette ja korraldada reklaamikampaaniaid, teha vastastikku turundustegevust ja pakkuda soodustusi ning suurendada seeläbi külastatavust.
  - Projekt aitab leevendada piirkonna turismisektorile omast hooajalisust, olles külastajatele atraktiivne aastaringselt.
- Transpordiettevõtted/bussifirmad – mida rohkem toimub huvitavaid üritusi, seda rohkem inimesed ringi liiguvad ja kasutavad rohkem transporditeenuseid.
- Ettevõtted üle Eesti
  - Staadioni peahoone on mitmekülgsete ja kaasaegsete võimalustega meelelahutusürituste korralduspaik (nt firmade suve- ja talvapäevad, spordipäevad, firmapeod jne)
  - Ettevõtjatel võimalus võistlustevalisel ajal Tehvandi Arenal korraldada erinevaid tööga seotud üritusi, nt

konverentsid, seminarid, koolitused, tähtpäevad jms, et väljuda tavapärasest töökeskkonnast.

Kohalikud elanikud

- Piirkonna elanikel head tingimused rahvusvahelistest suurvõistlustest osavõtmiseks ning ka endal teenuste kasutamiseks.
- Paranevad avaliku interneti kättesaadavuse tingimused.
- Mitmekülgsed võimalused vaba aja veetmiseks, tervisespordi ja huvitegevuse harrastamiseks.
- Külaliste ja rahvusvaheliste koondiste vastuvõtuks tehtavad eraettevõtjate investeeringud tõstavad piirkonna elanike üldist heaolu ja elukvaliteeti.
- Projekti elluviimise tulemusena luuakse piirkonnas juurde nii otseseid kui ka kaudseid töökohti, mille tulemusena paraneb kohalike elanike tööhõive ja suurenevad sissetulekud ning suureneb piirkonna atraktiivsus elukohana.

Valgamaa teised omavalitsused

Tehvandi spordikeskuse rahvusvaheliste nõuete kohane väljaarendamine avaldab mõju kogu Valgamaale. Tehvandi spordikeskuses K90 suusahüppemägi, kaasajastatud suusastaadion ja rahvusvaheliste nõuetele vastav lasketiir ning Tehvandi Arena võimaldavad tulevikus korraldada senisest rohkem rahvusvahelisi võistlusi, luues piirkonda atraktiivsemaks, suurendades Valgamaa külastatavust ja arendades ettevõtlust ning suurendades seeläbi maksulaekumisi Valgamaa omavalitsuste eelarvesse.

Muud sotsiaalmajanduslikud aspektid.

Rahvastiku tervise arengukava 2009–2020 sätestab, et turismi edendamine panustab tervislike eluviiside soodustamise teemavaldkonda, aidates erinevate turismivormide (terviseturism, loodusturism, sporditurism) arendamise läbi kaasa rahvastiku tervise arengukava peamise eesmärgi saavutamisele. Kindlasti aitab kaudselt spordile suunatud halli valmimine kaasa tervislike eluviiside edendamisele riigis.

Kokkuvõtvalt mõjutab antud projekt kaudselt oluliselt ühiskonda. Olulisemad mõjud on:

- loodud töökohtade arv - suureneb töötajate arv, loodud töökohad vähendavad piirkondlikku tööpuudust;
- töötajate poolt makstud füüsilise isiku tulumaks – uued ja olemasolevad töötajad toovad riigile füüsilise isiku tulumaksu näol sisse maksutulu;
- tööandjate poolt makstud sotsiaalmaks - uued ja olemasolevad töötajad toovad riigile sotsiaalmaksu näol sisse maksutulu;

	<ul style="list-style-type: none"> • käibemaks – teenused toovad riigile käibemaksu näol sisse maksutulu; • lisaväärtus – olemasolevad sportimisrajatised aitavad kaasa ühiskonna spordiharrastuse kasvule, head treeningtingimused tõstavad sportlaste sportlikku ettevalmistust, õppetingimused soodustavad spordihariduse kvaliteedi tõusu; • projekti elluviimine elavdab piirkonna arengut ja spordikeskuse külastajad elavdavad piirkonna majandustegevust (s.h. kinnisvara väärtust) • projekti elluviimine parandab piirkonna mainet ning turunduslikku potentsiaali tulevikus • projektist otseselt ja kaudselt kasusaanud inimeste arvuks prognoosime 50 000 inimest.
Eeldatav tegevustes osalejate ring	<p>Tegevuses osalevad igapäevaselt Tehvandi spordikeskust kasutavad treeninglaagrites viibivad sportlased (s.h. välisriikide sportlased) ning Eestis registreeritud spordiklubid ning alaliidud ning piirkonna erinevate majutusasutused. Suurüritustega (s.h. rahvusvahelised spordiüritused, konverentsid) seoses on otsesteks osalejateks võistluste korraldajad, suurürituste korraldajad, kultuuriinimesed, kes korraldavad kontserte ja meelelahutusüritusi, messide-näituste korraldajad, konverentside korraldajad. Piirkonnas toimuvate tegevustega on alati seotud ka riiklikud asutused nagu omavalitsus ning maavalitsus.</p> <p>Osalejate segmenteerimise aluseks välituristide ning siseturistide võrdluses on võimalik kasutada tänaseks läbiviidud üritustega seotud uuringuid (ca. 30% välituristid) ning SA Tehvandi Spordikeskuse külastusstatistikat (ca 65% välituristid). Tulenevalt viimastest võib eeldada, et minimaalne lisanduvate ööbimiste arv piirkonnas kasvab ca. 3000 inimese võrra aastas (keskmine viie aastase perioodi kohta – oleneb oluliselt suurürituste toimumisest), kellest 30% on välituristid ja 70% siseturistid.</p>
Eeldatavad väljundid ja oodatav tulemus¹⁹	<p>Otepää piirkonda on lisandunud piirkonnale unikaalne hall, kuhu on loodud statsionaarselt 5-6 täiendavat töökohta. Kasvab kaudselt seotud töökohtade arv piirkonnas ning elavneb piirkonna turismi- ja majandustegevus.</p> <p>Piirkonnas on nüüd võimalik korraldada nii piirkondlikke ettevõtteid tutvustavaid messe kui maailmatasemel toimuvaid piirkonna eripära arvestavaid messe-tootetutvustusi Tartu Maratoni, FIS MK ja IBU CUP, rahvusvahelise Rally Estonia, Orienteerumise MM jt suurürituste raames.</p> <p>Samuti on piirkonnal olemas vajalik ilmastikust sõltumatu sportimise koht, kus on võimalik läbi viia hooajast sõltumata erinevaid treeninglaagreid ning kontsertide korraldamise koht, kus on võimalik sisetingimustes suuremaid kontserte ja</p>

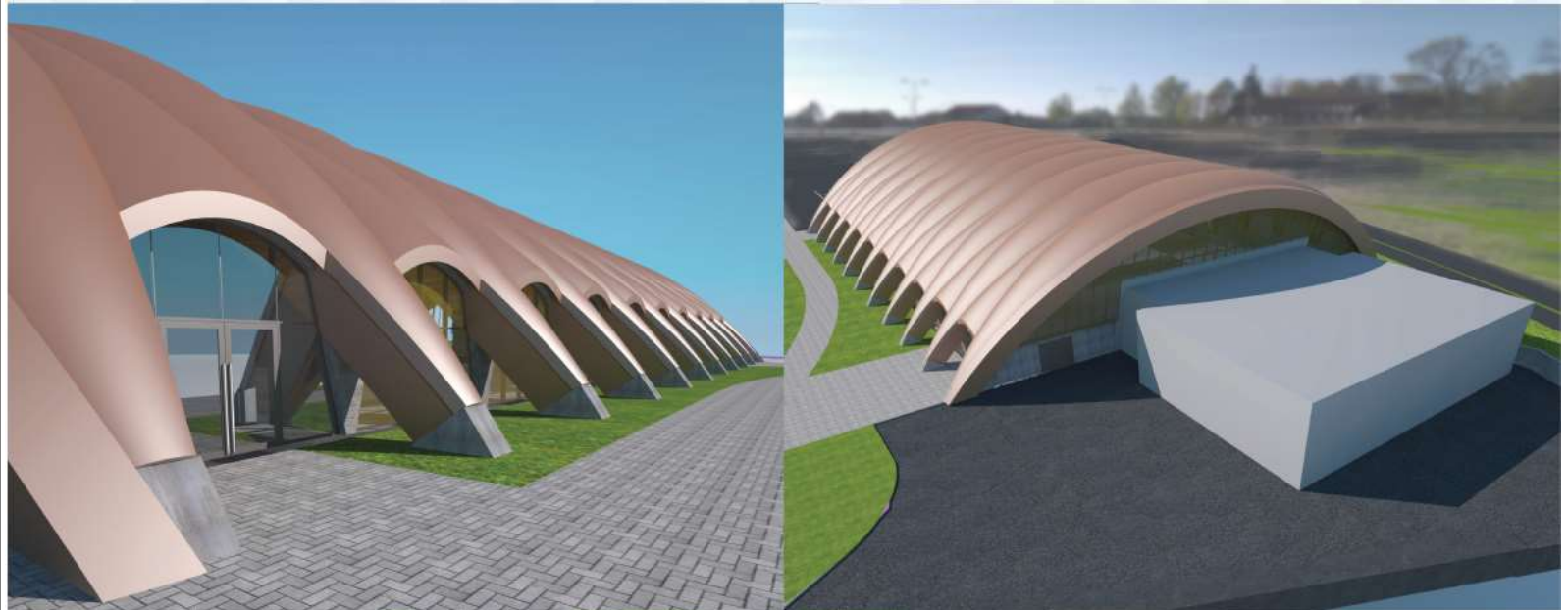
¹⁹ Näiteks maja on valmis, piirkonna ettevõtjate tulu on kasvanud, lisandunud on uusi töökohti (sh lisandväärtusega töökohti) jne.

meelelahutussündmusi korraldada.

Tulenevalt Tehvandi Arena multifunktsionaalsest olemusest on võimalik vähendada madalhooaega turismisektoris Otepää ja Valgamaa piirkonnas läbi (spordi)konverentside läbiviimise ning (spordi)messide korraldamise koostöös vastavate erasektori ettevõtjatega. Tehvandi Arena on ka eskiisi staadiumis projekteeritud võimaldamaks erinevate kultuuriürituste läbiviimist (kontserdid, etendused jne.).

**Valmisolek
tegevuste
elluviimiseks²⁰**

Halli rajamine on kinnitatud SA Tehvandi Spordikeskuse arengukavas, samuti nähakse SA Tehvandi Spordikeskuse arenguid ette Otepää valla ja Valga maakonna arengukavades ning oli tinglikuks eelduseks IBU poolt väljastatud Tehvandi biathloni kompleksi A-litsentsi saamisel. Halli rajamist näeb ette ka Otepää valla poolt kehtestatud Tehvandi Spordikeskuse detailplaneering. 2013.a on valminud multifunktsionaalse halli eskiisprojekt. Samuti on olemas projekti lihtsustatud äriplaan (kulude-tulude analüüs), millest nähtub, et hall majandab ennast eraldi üksusena ise ära (arvestatud ei ole amortisatsiooni ja investeeringu ning finantseerimise maksumust). Halli eelprojekt koos ehitusloaga valmib 2015. aastal.

²⁰ Kas eeltöid on tehtud, tasuvusanalüüs, kuivõrd vallad ja/või linnad on ise valmis panustama jne.

ARENDAV OBJEKT²¹

VALGA LINNA TÖÖSTUS- JA ETTEVÕTLUSALADE AVALIKU TUGITARISTU KAASAJASTAMINE

ARENDAVA OBJEKTI KIRJELDUS

Arendatava objekti planeeritavad kulud

1. Väike-Laatsi tööstus- ja ettevõtlusala juurdepääsutee rekonstrueerimine (Saviaugu tänav 815m Viadukti-Lõuna-Valli tänava ristmikust (sh ristmik) kuni Väike-Laatsi tänava ristmikuni ning Vahtra, Viadukti ja Pikk tn ühendamine 200m) 900 000€sh:
  - 1.1. Projekteerimis- ja ehituskulud (ehitusprojekti koostamine; hankedokumentide ettevalmistamine; ekspertiisi tellimine, ettevalmistustööd, sademete- ja pinnasevee ärajuhtimissüsteem sh kraavide puhastamine ja truupide ehitus, teepeenarde kindlustamine, teele kõvakatte paigaldamine, tänavavalgustus);
  - 1.2. Omanikujäreelvalve teostamine.
2. Priimetsa tööstus- ja ettevõtlusalale juurdepääsu tagamiseks Petseri tn rekonstrueerimine (Petseri tn J. Kuperjanovi tänava ristmikust kuni Kungla tänava ristmikuni 460 m (sh ristmikud) 300 000 eurot (Petseri tänav on linnasisene tee ning selle kaudu pääseb Priimetsa tööstusala raudteepoolsele alale, kus asuvad nt metalliettevõtte ja logistikaettevõtte).
  - 2.1. Projekteerimis- ja ehituskulud (ehitusprojekti koostamine; hankedokumentide ettevalmistamine; ekspertiisi tellimine, ettevalmistustööd, sademete- ja pinnasevee ärajuhtimissüsteem, teealuskihtide vahetus, teekatte vahetus);
  - 2.2. Omanikujäreelvalve teostamine.
3. Priimetsa tööstus- ja ettevõtlusalale juurdepääsu tagamiseks Männiku tänava väljaehitamine (Metsa tn ristmikust üle J. Kuperjanovi tänava Kungla ristmikuni 770 m) 360 000 eurot
  - 3.1. Projekteerimis- ja ehituskulud (ehitusprojekti koostamine; hankedokumentide ettevalmistamine; ekspertiisi tellimine, ettevalmistustööd, sademete- ja pinnasevee ärajuhtimissüsteem, tee keha ja aluse rajamine, teekatte paigaldus, tänavavalgustus);
  - 3.2. Omanikujäreelvalve teostamine.
4. Endiste tööstusobjektide maa-alade ettevalmistamine nende taaskasutuselevõtuks ettevõtluskeskkonna arendamise eesmärgil, sh miljööd risustavate ning kasutusel mitteolevate ja ohtlike ehitiste likvideerimine ja pinnase puhastamine ning jääkreostuse likvideerimine – 100 000 €.

²¹Iga arendatava objekti kohta täidetakse eraldi tabel

	<p>5. Tööstus- ja ettevõtlusalade turundamine 40 000 €</p> <p>5.1. Valga linna tööstus- ja ettevõtlusalade turunduskava loomine;</p> <p>5.2. Valga linna tööstus- ja ettevõtlusalade turundamine nii siseriiklikult kui ka välisriikidesse;</p> <p>5.3. Valga linna tööstus- ja ettevõtlusalade turundusvideote valmistamine (eesti, läti, inglise ja vene keelsete) ning jagamine (sh linna veebilehel, sotsiaalmeedias jne);</p> <p>5.4. Eraldi lehekülje loomine linna veebilehele seoses Valga linna tööstus- ja ettevõtlusaladega (eesti, läti, inglise ja vene keeles).</p>
<p>Arendatava objekti sotsiaal-majandusliku mõju ulatus</p>	<p>Valgas on 3 tööstus- ja ettevõtlusala – Rükkel, Väike-Laatsi ja Priimetsa. Rükkel tööstus- ja ettevõtlusalal tegutsevad peamiselt transpordi ja logistikaettevõtted (vt Lisa 3 „Valga tööstus- ja ettevõtlusalad”) Väike-Laatsi ja Priimetsa tööstus- ja ettevõtlusaladel tegutsevad peamiselt tootmisettevõtted, mis aga jäävad Rükkel tööstus- ja ettevõtlusala ning Jõhvi-Tartu-Valga ja Riia maanteedele ligipääsu suhtes linna teise serva. Omavaheline ühendus käib läbi kesklinna ja elamispiirkondade. Aruteludes ja intervjuudes Valga olemasolevate ja uute investeringuid plaanivate ettevõtetega on nende kõige suuremad vajadused ja ootused linnale tööstus- ja ettevõtlusalade avaliku tugitaristu kaasajastamiseks ja rajamiseks. Kiire ja otse transpordiühendus on ettevõtete jaoks väga oluline kriteerium.</p> <p>Väike-Laatsi tööstus- ja ettevõtlusala on hiljuti rajatud uus tööstusala, kus tegutsevad eksportivad metalli- ja puiduettevõtted mille juurdepääsuteena kasutatakse praegu Saviaugu tänavat, mis on rajatud läbi soise ala, hetkel kruusakattega tee on sügis-talvisel-kevadisel ajal halvas olukorras. Alternatiivina on raskeveokid kasutanud elamupiirkonna tänavaid läbisõiduks, mis on aga oluliselt pikem teekond, läheb läbi elamupiirkondade ja kesklinna, häirib kohalikke elanikke raskeveokite liikumisega kaasneva müra, liiklusohutuse, hoonetele tekitatavate vibratsioonikahjustuste ja tänavate üldise seisukorra halvenemise tõttu.</p> <p>Saviaugu tänav läheb Valli tänava ristmikust edasi Viadukti tänavaks ning lõpeb 200 m enne ühendumist Pika tänavaga, mis viib Tartu maanteele. Saviaugu tänava rekonstrueerimine ning Viadukti ja Pikk tn puuduva lõigu rajamine säästaks elamupiirkonna ja kesklinna tänavaid, hooned ja elanikke ning looks kiire ja otsese transpordivõimaluse tööstus- ja ettevõtlusalade ettevõtetele.</p> <p>Priimetsa tööstus- ja ettevõtlusalal tegutsevad peamiselt eksportivad metalli, seadmete tootmise, puidu ja logistikaettevõtted, kuhu umbes 35% osas tühjaks jäänud hoonetesse püütakse uusi ettevõtteid leida. Tööstus- ja ettevõtlusalal asuvaid krunte ning ettevõtteid ühendavad teed on halvas olukorras (Petseri tn) või jäänud omal ajal rajamata (Männiku tn). Kunagi rajatud Petseri tänava tee alus vajab vahetamist ning on raskeveokite liikumisest kannatada saanud. Kõigil kinnistuomanikel (nii Petseri kui Männiku) pole ligipääsu tänavale ning nad sõidavad mööda plaanitavat tänavat (hetkel metsatee) või läbi võõra õue, mis raskeveokite puhul on õueomanikule pikapeale häiriv ning krunti ei saa kasutada täies mahus. Männiku tn väljaehitamise saaksid ligi 8 ettevõtet ligipääsu otse tänavale ning Männiku tn kaudu saaks suunata kogu tööstusala raskeveokite liikluse edasi Metsa tn, sealt Pikale tn ning edasi Tartu maanteele, mis säästaks praegu kasutatava Kuperjanovi tänava elamupiirkondi, elanikke, hooned ja kooli.</p> <p>Priimetsa tööstus- ja ettevõtlusalale jääb ka Valga Vabatsoon, mille osas on märgata nõudluse kasvu – viimase 3 kuu</p>

	<p>jooksul on vabatsooni partneriks soovijaid olnud 3 uut ettevõtet, kellega läbirääkimised käivad.</p> <p>Tööstus- ja ettevõtlusalade parem ühendatavus aitab ettevõtjatel paremini planeerida kaupade ja toormete transporti raskeveosega ning säästa aja- ja transpordikulusid. Lagunenud taristuga aladel kinnistuste väärtus langeb, erainvesteeringuid ei julgeta teha ning pikapeale ettevõtjad lihtsalt muidu lahkuvad. Seega tööstus- ja ettevõtlusalade tugitaristu kaasajastamisest saavad kasu nii kohalikud ettevõtjad kui ka nendega koostööd tegevad ettevõtjad sh Läti Valka ja muud välisettevõtted, samuti kohalikud ja toimepiirkonna elanikud. Valga linna avaliku tugitaristu kaasajastamine mõjutab ka väljapoole Valga linna haldusterritooriumit.</p> <p>Tööstus- ja ettevõtlusaladele otsitakse uusi ettevõtteid nii puidu valdkonnas (olemas endiste puiduettevõtete hooned koos seadmetega), metalli valdkonnas kui toidu töötajaid ja tekstiilitööstust ning uute valdkondade ettevõtteid – elektroonika, materjalitööstus jne. Tööstusalade edukad ettevõtted on oma nn väärtusahelas ülespoole liikunud ning uusi ettevõtteid oodatakse nii väärtusahelapõhiselt kui päris uutest valdkondadest, kes piirkonda innovatsiooni ja värskust tooks. Peamised investorite päringud (umbes 15 päringut kvartalis) on olnud just nendes valdkondades sh küsitud on hea avaliku tugistruktuuriga ja olemasolevate hoonetega ala. Valgas on endise tööstuslinnana traditsiooniliste valdkondade töötajaid ning olemasolev Valgamaa Kutseõppekeskus on valmis koolitama ettevõtete tellimisel neile vajalikke töötajaid. Hetkel on läbirääkimised 7 uue ettevõttega, kes teevad oma kolimisotsuse vastavalt muutuvale olukorrale, eriti kui transpordikulud üleüldiselt kasvavad kütusehinna tõttu.</p> <p>Tööstus- ja ettevõtlusalade muud kitsaskohad ja nende lahendamine arutatakse ja analüüsitakse läbi ettevõtlusstrateegia loomise ajal (hiljemalt I kvartal 2016). Eelanalüüsid ja intervjuudes on selgunud, et kõige enam oodatakse avaliku sektori panust avaliku infrastruktuuri ja tugitaristu arendamisse. See on kõige esimene eeldus. Edasi tulevad inkubatsiooniteenuste puudumine, olemasolev tugisüsteem ettevõtlusnõu osas on nõrk, klasterite ja võrgustike arendus ja eestvedamine olematu, koordineeriva asutuse/isiku puudumine, kes julgustaks või veaks eest koostööd, ettevõtlusstrateegia ja arenduseesmärkide puudumine, ametnike madalad teadmised ettevõtlusest ja ettevõtluskeskkonnast, vähene koostöö ülikoolidega, ärikontaktide puudumine välisturgudel, keeleoskuse ja teadmiste puudumine ekspordi arendamiseks, soov saada kogemusi ja häid näiteid teistelt sh välisettevõtetelt, tugiteenust ärikontaktide loomisel, läbirääkimistel ning välisturundusel ja tootearendusel.</p> <p>Valga Linnavalitsuses on alates jaanuarist tööl ettevõtluse arengu spetsialist, kelle eestvedamisel koos ettevõtete ja Valgamaa Kutseõppekeskusega hakatakse septembris koostama ettevõtluse arendamise strateegiat. Jaanuarist alates on tehtud ettevõtetega kohtumisi, intervjuusid. Perioodil mai kuni august 2015 tehakse analüüse ja koondatakse statistikat ning toimuvad arutelud ja valmimine perioodil mai kuni detsember 2015. Strateegia koostamise ajal arutatakse ka läbi selle eelarve ja elluviimine <i>public-private-partnership</i> põhimõttel. Hetkel on teada, et headesse ideedesse ja vajalikesse mõistlikesse tegevustesse on ettevõtted nõus ka ise omaosalusega panustama.</p>
Eeldatav tegevustes	<ol style="list-style-type: none"> 1. Valga Linnavalitsus 2. Tööstus- ja ettevõtlusaladel tegutsevad ettevõtted (55)

osalejate ring	3. Tööstus- ja ettevõtlusaladele lisanduvad ettevõtted (15)
Eeldatavad väljundid ja oodatav tulemus²²	<ol style="list-style-type: none"> 1. Väike-Laatsi tööstus- ja ettevõtlusala juurdepääsutee kitsaskoht likvideeritud 2. Viadukti-Pika tn ühenduse kitsaskoht likvideeritud 3. Priimetsa tööstus- ja ettevõtlusalale juurdepääsuks Petseri tn kitsaskoht likvideeritud 4. Priimetsa tööstus- ja ettevõtlusalale juurdepääsuks Männiku tn kitsaskoht likvideeritud 5. Ettevõtete ja elanike rahulolu ning piirkonna maine kasvanud 6. Lähima 5 aasta jooksul lisandub Valgasse vähemalt 14 uut ettevõtet ning tegevust laiendab vähemalt 6 ettevõtet 7. Võrreldes 2014. aastaga on lähima 5 aasta jooksul säilitatud või loodud ligikaudu 400 (sh 200 uue lisandumine) töökohta tööstusaladel. 8. Endised tööstusobjektide maa-alad on ettevalmistatud nende taaskasutuselevõtuks ettevõtluskeskkonna arendamise eesmärgil.
Valmisolek tegevuste elluviimiseks²³	<p>Valga Linnavalitsus on kaardistanud tööstus- ja ettevõtlusalade kasutusest väljalangenud hooned. Selgelt on välja joonistunud piirkonnad, kus mahajäetus on domineerivam. 2007. a on Valga Linnavalitsus tellinud Valga linna teede ja tänavate teekatte seisukorra uuringu. Uuringu tulemusena jõuti muuhulgas järeldusele, et Petseri tänav vajab kapitaalremonti (probleemid kandevõime osas teekonstruktsiooni aluses). Saviaugu tänava teekate ei vasta enam tee seisundi nõuetele.</p> <p>Valga Linnavalitsus on valmis panustama tänavate rekonstrueerimisse, et toetada tugitaristuga Väike-Laatsi ja Priimetsa tööstus- ja ettevõtlusala olemasoleva potentsiaali ärakasutamist.</p> <p>Taristu eelprojektid valmivad sügis-talvel 2015.a, Valga linn on võimeline katma omafinantseeringu omavahenditest.</p> <p>Ideed on tutvustatud Valga linna ümbritsevate omavalitsuste juhtidele. Valga Linnavalitsuses on koos projektimeeskonnaga olemas vastav kompetents projektitaotluse koostamiseks ning projekti elluviimiseks. Valga Linnavalitsus on valmis panustama vastavalt projekti kogumaksumusele eeldatava omaosaluse summa.</p>

²²Näiteks maja on valmis, piirkonna ettevõtjate tulu on kasvanud, lisandunud on uusi töökohti (sh lisandväärtusega töökohti) jne.

²³Kas eeltöid on tehtud, tasuvusanalüüs, kuivõrd vallad ja/või linnad on ise valmis panustama jne.

Väljavõte Valga linna arengukavast 2012 – 2020 (RT IV, 12.12.2012, 43):

Arengukava Lisa 2 (Tegevuskavad) (kättesaadav: <https://www.riigiteataja.ee/akt/406052015021>)

üldeesmärk 3 „Linnaruum on moodne, korrastatud, funktsionaalne ja energiasäästlik“;

lk 23:

tegevus 3.5.Valga linna tootmis- ja ettevõtlusalade peamiste ühenduste rekonstrueerimine (Petersi tn, Saviaugu tn, Kirde tn, Rükkelit tn);

üldeesmärk 9 „Äri- ja tootmisalad on välja arendatud ja turundatud“;

lk 57:

tegevus 3.1. Vahtra tänava pikenduse väljaehitamine.

Saviaugu tänav on kajastatud Valga Linnavalikogu 18.11.2008. a otsusega nr 51 kehtestatud Valga linna Väike-Laatsi tööstusala ja selle lähiümbruse detailplaneeringus link

http://www.tarkvarastuudio.ee/valga/atlas.phtml?menu_id=plan&plankood=AAAFO

Vahtra tänav on kajastatud Valga Linnavalitsuse 04.05.2010. a korraldusega nr 118 kehtestatud Valga linna Vahtra tänava pikenduse, Viadukti tänava ja raudtee vahelise ala detailplaneeringus link

http://www.tarkvarastuudio.ee/valga/atlas.phtml?menu_id=plan&plankood=AAAFW

Männiku tänav on kajastatud Valga Linnavalitsuse 02.06.1999. a korraldusega nr 293 kehtestatud Valga linna kv. 62 (Metsa-Männiku-J.Kuprejanovi-Karja t.) "Veetöötusjaam" detailplaneeringus link

http://www.tarkvarastuudio.ee/valga/atlas.phtml?menu_id=plan&plankood=AAAABS